

Ugyanis lobbiz

A BIHARI REF. EGYHÁZMEGYE

1909 SZEPTEMBER 23-IK NAPJÁN NAGYVÁRADON

SULYOK ISTVÁN ESPERES
ÉS BARY JÓZSEF GONDNOK
KETTŐS ELNÖKLETE
MELLETT TARTOTT ŐSZI

RENDES KÖZGYÜLÉSE ÉS BIRÓSÁGI ÜLÉSÉNEK JEGYZŐKÖNYVE

KIADTA AZ EGYHÁZMEGYE

:: :: NAGYVÁRAD 1909 :: ::
LASZKY ÁRMIN KÖNYVNYOMDÁJA

A BIHARI REF. EGYHÁZMEGYE

1909 SZEPTEMBER 23-IK NAPJÁN NAGYVÁRADON

SULYOK ISTVÁN ESPERES
ÉS BARY JÓZSEF GONDNOK
KETTŐS ELNÖKLETE
MELLETT TARTOTT ŐSZI

RENDES KÖZGYÜLÉSE ÉS BIRÓSÁGI ÜLÉSÉNEK JEGYZŐKÖNYVE

KIADTA AZ EGYHÁZMEGYE

:: :: NAGYVÁRAD 1909 :: ::
LASZKY ÁRMIN KÖNYVNYOMDÁJA

A bihari református egyházmegye 1909. évi szeptember hó
23-ik napján Nagyváradon tartott őszi rendes közgyűlésének

J e g y z ő k ö n y v e.

Jelen voltak *Sulyok István* és *Bary József* gondnok
kettős elnöklete mellett: Szemes László, Csák Máté, Lévai
Mihály, Surányi Lajos, Major Gyula, Kiss Antal lelkészi,
K. Nagy Sándor, Kurovszky Ferenc, dr. Szegedy Lajos,
Tatár Zoltán, Telegdy József világi tanácsbírák.

Csernák Béla, Kiss Antal lelkészi, dr. Hegyesi Pál,
dr. Thury László világi jegyzők.

Sáfrány Lajos nagyváradai tanítónőképző intézeti igaz-
gató, tanárképviselő, Borbély Lajos bihari, Eröss Károly
váncsodi, Eszenyi Károly mezőkeresztesi, Kajcsa Lajos
csökmői tanítók, tanítóképviselők.

Dr. Thury Kálmán e. m. ügyész.

Az egyházközségek részéről: Ártándról: Zsigmond
Ferenc lelkipásztor, Tolvaj Sándor gondnok.

Berettyószentmártonból Kiss Antal lp., Mészáros Elek
gondnok.

Biharról Kállay Sándor lp., Szilágyi István g.

Biharpüspökiből Bugyi Sándor lp., Feltóti Dénes g.

Borsról Papp László lp., Varga Miklós g.

Bojtról ifj. Tóth Sándor lp., Pető Mihály g.

Csatárról Szücs László lp., Magyar István g.

Csökmőről Szabó Bertalan lp., Nagy Imre g.

Darvasról Molnár Vince lp., Szilágyi Sándor g.

Élesdről Dávid Gyula lp., Herczeg Kálmán egyh. j.

Fugyiből Nagy Elek lp., Székely Mihály g.

Fugyivásárhelyről Varga Gedeon lp., Bélfenyéri János
gondnok.

Furtáról Csernák Béla lp., H. Szabó Sándor g.

Hegyközkovácsiból Szokolay Béla lp.

H.-K.-Pályiból..... Oláh Károly g.
 H.-K.-Száldobágyról Bokros Benedek lp., Enyedi
 Sándor g.
 H.-K.-Ujlakról Bugyi Mihály lp., Bódi László g.
 Kismarjáról Leelőssy István lp., Kovács Károly g.
 Kisszántóról Keresztessy Károly lp.
 Kisjenőről..... Fazekas Lajos g.
 Lessről Konrád Géza lp., Finta Sándor g.
 Magyarkakucsról Ács Endre lp.
 Mezőkeresztesről Szigeti Elek lp., Füsüs Károly g.
 Mezőtelegről Falussy Károly lp., Telegdy József g.
 Mezőtelkiből Nyeste István lp., Lukács Ferenc pr.
 Nagykerekiből Lévai Mihály lp., Nagy János g.
 Nagyszántóról Szathmáry László lp.
 Nagyváradról Csák Máté lp., Sulyok István lp., Máté
 Lajos és Füredy László presbyterek.
 Nyüvedről..... Lovas Lajos gondnok.
 Örvéndről Biró Ferenc lp., Fülöp József g.
 Paptamásiból Major Gyula lp., Posta Lajos egyh. jzö.
 Pelbárhidáról
 Pósalakáról:
 Pa.-Toldról Nyikos Sándor lp., Német Lajos g.
 Pusztajlakról Doma Gyula lp., Szilágyi Imre g.
 Révről Kulcsár Endre lp.
 Siterből Szabó Kálmán s. l., Nagy András g.
 Szalárdról Surányi Lajos lp., Szász János pr.
 Szentjánosról Szemes László lp., Doszlop Mihály g.
 Zsákáról Vadon Miklós lp., Farkas Kálmán pr.
 Jákóhodosról Szabó István lp., Béres Sándor g.
 Váncsodról Bethlendy Sándor lp., Szőke István g.
 Továbbá özv. Bögös Lajosné, Cseplák Vilma nagy-
 váradi tanítónőképző intézeti tanítónők, Könyves Kálmán
 borsi tanító.

77. szám. Sulyok István esperes a következő buzgó
 imádsággal és üdvözlő beszéddel nyitja meg a gyűlést:
 „Végtelen jóságu és elfogyhatatlan szeretetű Istenünk
 és atyánk! Benned bizó, erőt és kegyelmet egyedül csak
 Tőled váró és kérő imádsággal borulunk le Előtted. Tud-
 juk, hogy magas egedből száll fejünkre minden áldás és
 tökéletes ajándék; nálad nélkül semmit sem tehetünk és

legjobb, legnemesebb törekvésünk is csak általad nyerhet óhajtott sikert.

Ismét együtt vagyunk. A te nevedben akarjuk munkára vetni kezünk! Égő szívvvel dolgozni akarunk, hogy építsük országodat a földön, amelynek egyedüli fundamentoma és szegletköre egyetlen fiad, aki által megváltottál és akiben idvességet adtál nekünk.

De sem aki vet, sem aki öntöz, nem valami, hanem minden Te vagy, mindenekben könyörülő nagy Isten! Ha úgy tetszik neked: megcsufolod az emberi kéz és emberi ész minden erőlködését és visszára fordítod a gondolatokat, amelyek agyunkban megfogannak. És ha akarod, a gyöngé ember szándéka jó és szerencsés leend.

Atyánk és Istenünk! A testi és lelki nyomoruság mélyéről kérünk, kiáltunk hozzád. Hazánk széles rónáin beteljesedett rajtunk prófétádnak vészjósló szózata: *minden ti munkátok hiábavaló lesz és a ti földetek nem termi meg az ő gyümölcsét.* Hitünk lankad, buzgóságunk és lelkesedésünk tüze hamvadoz; félelmes és csillagtalan sötét árny közeledik felénk, szorongó lélekkel, aggódva kérdezzük: *vigyázó, mit mondasz az éjszakáról?* . . . Hasad-e fényt, meleget, áldásthozó hajnal, melynek nyomában megújodik minden? . . .

Oh Urunk és Istenünk! Lásd meg vérző sebeinket, hallgass meg, szánj meg és szent lelkednek kibeszélhetetlen gazdagságával tölts be mindnyájunkat a Jézusért. Amen."

Nagytszt. s tekint. Egyházmegyei Közgyűlés!

Mielőtt tanácskozásunkat megkezdénénk, kedves kötelességemnek tekintem, hogy a mai napra meghirdetett közgyűlésre szép számmal megjelent tagokat szeretettel üdvözljem. Bár a legutóbbi közgyűlés óta egyházmegyénket közelebbről érdeklő, feltűnőbb és nagyobb fontosságú esemény nem történt s habár egyházi életünk egészen ez idő szerint vihart jelző sötét föllegek nem mutatkoznak: mindezzel két komoly jelenség előtt szemet nem hunyhatok és szükségét látva annak, hogy mindnyájunknak, de főképpen lelkésztársaimnak szíves figyelmét ezekre irányítsam.

Nyílt őszinteséggel jelentem ki, hogy a f. évben tel-

jesített egyházlátogatás alkalmával szerzett tapasztalatok nem egy irányban szomorú impressziókat ébresztenek bennem. A történelem tanúbizonysága szerint hatalmas, szinte félelmetesen csodás erő rejlik a kalvinizmusban s mindennek dacára benső egyházi életünkön bágyadtság, ki-merültség észlelhető. Nem azt mondom, hogy a külső, anyagi fejlődés tünetei felismerhetők ne volnának, mert hiveink még a gazdaságilag súlyos időkben is meghozzák áldozatukat a múlt tradíciójának hatása alatt; de a belső megerősödés, az alkotásokra képes hitélet hiányzik gyülekezeteinkben, sőt nem egy helyen több kívánni valót hagy fenn a valláserkölcsei élet is.

A multhoz képest új világ alakult ki körülöttünk új aspirációkkal, új világnézlettel. A régi barázdákon többé megállani nem lehet; de átértve az újabb kor szellemét és követelményeit: megfelelő eszközökkel az eddig talán kevés figyelemre méltatott területeken kell szántani. Több évvel ezelőtt esperesi székfoglaló beszédemben már rámutattam a belmisszió föltétlenül mellőzhetetlen voltára. Azóta új egyházi törvényeink is kiváló súlyt fektetnek a lelkész ilyenmű munkásságára. Amit idáig jóformán tetlünk: nagyon csekély; mert a lekipásztornak e téren való feladata a vallásos irányu lapok ajánlásában és járatásában nem merülhet ki. Maga a kathedra, az örök isteni ígének hirdetése sem lehet az egyetlen kötelesség, habár ez mindenkor és minden körülmények között a leghatalmasabb fegyver marad a lekipásztor kezében; hanem lépést tartva az óriási arányokban fejlődő tudományokkal, az összmunkásság és önképzés eszközeivel korántsem a pietizmus kifogástalan, de Kálvin tiszta és villágos szellemében mindazt megtenni igyekezzünk, amellyel a gondjainkra bizott hitek lelki és anyagi jólétét előmozdithatjuk és a hitéletnek lassan lobogó lángját felszíthatjuk. S e tekintetben apellálok lelkésztársaim nemes ügybuzgalmára és mindig tapasztalt készségére. Nyitott szemmel tekintsék át és komoly értelemmel vizsgálják meg a mindennapi életnek elháríthatatlan követelményeit. Okos tapintattal és pásztori bölcseséggel menjenek hitek közé. A téli időben havonként legalább egyszer tartsanak vallásos és oktató felolvasásokat a tanító urak segítségével vagy más alkalmas hit-

sorsosunk bevonásával; a kántor urak pedig az ifjuság nemesebb irányban való vezetése szempontjából mindenik egyházközségben szervezzenek énekkarokat. Népünk ily irányban való vezetésének áldásos eredményei kétségtelenül meglesznek és a buzgó, odaadó fáradozás nemes gyümölcsöket terem egyházunk és hazánk boldogítására.

A másik jelenség, amely önkénytelenül is további beszédre késztet, — a mi tulhajtott liberalizmusunk, ha tetszetős néven akarom nevezni; valójában pedig nem egyéb az nemtörődömségnél vagy éppen közönytél. Egyházunk a liberalizmus levegőjében nőtt fel, elismerem; vallom azt is, hogy népeket és az emberiséget boldogító alkotásai a szabad gondolkozás és cselekedet jegyében születtek. De van egy denarkacionális cél, hol ennek a liberális felfogásnak is meg kell állni, ha hiveink megtartásáról kötelességszerűleg gondoskodni kell. Éveken keresztül kísérem figyelemmel és tapasztalom, hogy nemcsak a kitérések, hanem a reversálisok folytán egyre nagyobb a veszteség, amely bennünket ér. Szomorúan igazolja ezt a statisztika.

A hirhedt „Ne temere“ pápai dekretum miatt megmozdulunk nemcsak mi, hanem a művelt és elfogulatlan társadalom is kemény ostrom alá vette a középkori papság felemelkedését és a felekezetek közötti béke elleni merényletet. A közmegebotránykozást keltő rendelet hazánkra nézve is felfüggesztetett: ámde nem vesszük-e észre, hogy a magyar r. kath. főpapság magánál a dekretumnál is veszedelmesebb instructióval látta el lelkészkedő papságát s minden eszközt felhasználni igyekszik, hogy a vegyes házasságoknál a reversálisokkal járó előnyöket kizsákmányolja. S ha a velünk szemben eddig is hasonlíthatatlanul kedvezőbb helyzetben levő r. kath. egyház e tekintetben annyira feltűnő sikereket szokott elérni, mi fog bekövetkezni akkor, ha egyenesen parancsszóra fog majd a lélekhalászás megindulni?

Ilyen körülmények között helyén való volna-e a liberalismussal kendőzött nemtörődés és közöny? Távol áll tőlünk, nem is illenék hozzánk, ha durva kézzel a református pap benyulni akarna a családok szentélyébe. Az ellenfelet a maga útján követni nem is akarjuk. Az

azonban elengedhetetlen kötelesség, hogy multunk megsértése s jó hírnevünk kockáztatása nélkül hiveink megtartása érdekében mindazt megtegyük, amit az észszerűség és egyházunk jövője föltétlenül megkövetel tőlünk.

Az elmondottakat nagybecsü figyelmökbe ajánlva, egyházmegyénk őszi közgyűlését ezennel megnyitom.

Az esperes imádságát és megnyitó beszédét közgyűlésünk jegyzőkönyvébe iktatni határozza.

78. szám. A közgyűlés a jelenlevők számbavétele után az egyházak képviselőit megbízó leveleik alapján igazolja s a megbízott jegyző a közgyűlés szavazattal bíró tagjainak neveit felolvassa.

79. szám. Holkó József pelbárthidai, Sipos János pósalakai lelkészek távolmaradásukat levélben igazolják.

Elmaradásukat a közgyűlés igazoltnak tekinti.

80. szám. Távolmaradásukat előzetesen nem igazolták: Dr. Miskolczy Ferenc világi tanácsbíró, Csillag Lajos bojti, Hegedüs Ferenc kisjenői, Zagyva Gyula nyüvedi, Séra Ferencz siteri lpk.; képviselőt nem küldtek: Hegyközkovácsi, Kisszántó, Magyarkakucs, Nagyszántó, Pelbárthida, Pósalaka, Rév egyházközségek.

Az egyházmegyei közgyűlés e névsort a további eljárás végett az esperessel közli.

81. szám. Telegdy József világi tanácsbíró, napirend előtt szólásra emelkedvén, egyházmegyénk lelkészeit és tanítóit a biharmegyei gazdasági egyesület 1909. okt. 3-án Nagyváradon tartandó nagygyűlésére az egyesület megbízásából ünnepélyesen meghívja.

Tudomásul szolgál.

82. szám. A szavazatbontó bizottság jelenti, hogy a 37 – 1909 sz. egyhm. határozattal elrendelt két lelkészi tanácsbírói állásra beadott szavazatokat Nagyváradon, 1909 július hó 17-ik napján felbontotta. A beadott szavazatokból mind a 48 elfogadható lévén, Major Gyula paptamási-i lp. 30, Kis Antal b.-szentmártoni lp. 29, Doma Gyula p.-ujlaki lp. 7, Szabó István jákóhodosi lp. 6, Leelössy István kismarjai lp. 5, Zsigmond Ferenc

ártándi lp. 5, Csernák Béla furtai lp. 4, Szigeti Elek mezőkeresztesi lp. 4, Falussy Károly mezőtelegdi lp. 3, Keresztesi Károly kisszántói, Vadon Miklós zsákai és Szücs László csatári lelkipásztorok 1—1 szavazatot nyervén, az abszolút többség Major Gyula és Kiss Antal lelkészek mellett alakult ki.

Az egyházmegyei közgyűlés a szavazás eredményét tudomásul veszi s miután Major Gyula és Kiss Antal a szavazatok abszolút többségét megnyerték, őket a tanácsbírói állásra megválasztottaknak jelenti ki. Nevezettek a választást elfogadván, az esküt a közgyűlés színe előtt leteszik s erejüket az egyházmegye szolgálatára felajánlják.

83. sz. Kiss Antaltanácsbíró jegyzői tisztéről lemond.

Közgyűlésünk Kiss Antalnak jegyzői tisztségéről lemondását elfogadja s az éven keresztül nagy buzgósággal teljesített működésért hálás köszönetét fejezi ki s felhatalmazza az egyházmegyei elnökséget, hogy a megüresedett jegyzői szék betöltése végett a szavazást belátása szerinti határidőig rendelje el, úgy azonban, hogy szükség esetén, a legtöbb szavazatot nyert egyének között az újabb szavazás a tavaszi egyházmegyei közgyűlésen megejthető legyen, hogy az új jegyző a tavaszi közgyűlésen működését megkezdhesse.

84. szám. Sulyok István esperes beterjeszti Esperesi Jelentését az egyházmegye 1908. évi valláserkölcsei és anyagi állapotáról.

A közgyűlés a jelentést, amely arról tesz bizonyosságot, hogy esperesünk egyházaink valláserkölcsei és anyagi állapotának minden jelenségét éber figyelemmel kíséri; egyházi és iskolai ügyeink felett féltő gonddal őrködik; hatáskörében apostoli buzgósággal jár el; tudomásul veszi s jegyzőkönyvében ezen szám melléklete gyanánt közzétenni rendeli.

A jelentés egyes pontjairól külön jegyzőkönyvi számok alatt határoz.

85. szám. Miután Váncsodon a részvétlenség miatt vasárnap délután istentiszteletet nem tartanak,

felhívja az egyházmegye a váncsodi presbyteriumot, hogy a vasárnap délutáni istentisztelet beállításáról gondoskodják s odahatni törekedjék, hogy a hivek a templomot délután is látogassák; elvárja a presbyteriumtól, hogy a vasárnap délutáni istentisztelet látogatásában jó példával jár elől

86. szám. Utasítja az egyházmegyei közgyűlés a kebelbeli egyházakat,

hogy minden hétköznapi reggel harangoztassanak s ott, ahol felekezeti iskoláink vannak, a nagyobb növendékek a templomba bevezetessenek s ha gyülekezet hiányában az istentisztelet nem volna megtartható, a gyermekek egy-két énekverset a templomban elénekeljenek.

87. szám. Esperes jelenti, hogy belmisszió tekintében a vallásos élet fokozására alig történik valami intézkedés gyülekezeteinkben. A lelkész egyesület felterjesztése szerint

a közgyűlés felhívja a lelkipásztorokat, hogy a lelki gondozás körében odaadó buzgósággal járjanak el s hogy egyházközségeinkben, lehetőleg a tanítók és intelligéns hiveink közreműködésével a téli hónapokban legalább havonta egyszer vallásos felolvasások tartassanak; felhívja az egyházközségeket, hogy egyházi énekkarokat szervezzenek, amelyeknek begyakorlását az énekvezérek végezzék; utasítja a szegényügyi bizottságokat, hogy a szabályrendelet 14. §-ában (a) pont) előírt nemes feladatok teljesítésére fársadalmi úton jótékony egyesületeket alakítani buzgólkodjanak, a vallásos felolvasások és az énekkari gya-

korlatok alkalmával felmerülhetõ világitási és fûtési költségekrõl a presbyteriumok, ha másként nem tudnának, szükség esetén az egyházi közpénztár terhére gondoskodjanak.

88. szám. Az egyházmegyei közgyûlés azoknak, akik az 1908. év folyamán egyházi és iskolai célra adakoztak, köszönetet mond, s errõl õket a szokott úton s módon értesíteni rendeli.

89. szám. Miután az egyházlátogatás külön-át- és kitérési anyakönyvet csak kilenc egyházban talált, utasíttatnak az egyházközségek, hogy az anyakönyveket 1910 január 1-re szerezzék be.

90. szám. Az egyházmegye közgyûlése elrendeli, hogy a körrendeleteket minden egyház jegyzõkönyvbe iktassa, a lelkesi hivatal részére szükséges naplókát iktató könyveket mindenütt beszerezzék és vezessék.

91. szám. Az egyházmegye közgyûlése elrendeli, hogy a konfirmálás tekintettel az iskoláztatásra, mindig a tanév utolsó vasárnapján történjék, Nagyvárad kivételével.

92. szám. Az esperes jelentésébõl kifolyólag utasítja az egyházmegyei közgyûlés a presbyteriumokat, hogy az olyan egyház-adófizetõk ellen, akik egyházi adójuk kifizetését évrõl-évre makacsul megtagadják - akiknél az ingóságra foganatosított végrehajtás csak nemleges zálogolási jegyzõkönyvet eredményezett, ha ingatlannal bírnak, a követeléseknek telekkönyvi biztosítása céljából a végrehajtási zálogjognak bekebelezését az esperesi hivatal útján kérelmezzék.

93. szám. Az esperes jelenti, hogy az állami adókkal és illetékekkel hátralékosok: Bihar, Csatár, Fugyi, Hk.-Szárdobágy, Hk.-Ujlak, Kisjenõ, Nagykereki, Pelbárhida.

Az egyházmegye utasítja a nevezett egyházak presbyteriumait, hogy állami adó, illeték hátralékaikat 1909. évi november 1-ig befizessék, s eljárásukról az esperesi hivatalt november 15-ig értesítsék; a jövőre nézve megkéri a közgyűlés az esperest, hogy egyházlátogatás alkalmával arról is meggyőződést szerezni sziveskedjék, hogy mi okból állnak fent az ilyen hátralékok?

94. szám. Az esperes jelenti, hogy az 1908. évről belhivatalnokait nem fizették ki: Csatár, Fugyi, Hegyközpályi, Hegyközszáldobágy, Hegyközujlak, Kisjenő, Nagyszántó, Nyüved, Örvénd, Paptamási, Pelbárhida, Pusztaujlak, Siter, Jákóhoros.

A közgyűlés a nevezett egyházak presbyteriumait anyagi felelősség mellett kötelezi, hogy a belhivatalnokok hátralékos fizetését amennyiben még ki nem fizették volna, haladéktalanul kiszolgáltatassák s erről az esperesi hivatalt azonnal értesítsék.

95. szám. Miután Hegyközujlakon a nagymérvű hátralékok az egyház anyagi helyzetét veszélylyel fenyegetik,

megkéri a közgyűlés az esperest, hogy Biharvármegye alispánját keresse meg, miszerint a hegyközujlaki egyházi adóhátralékok behajtását szigoruan rendelje el; egyuttal utasítja a hegyközujlaki presbyteriumot, illetve annak gondnokát, hogy anyagi felelősség terhe alatt gondoskodjék arról, hogy az egyházi adószedés alkalmával az adófizetők otthonaikban is megkerestessenek, illetve a gondnok megkeresse.

96. szám. Az egyházmegyei közgyűlés utasítja

a pusztaujlaki egyházat, hogy amennyiben a telek, melyen a harangozói lak épült, községi tulajdon volna; a telek tulajdonjogi átadására nézve lépjen egyezsége a községgel, esetleg azt vásárolja meg.

97. szám. Egyházmegyei közgyűlés

utasítja a siteri presbyteriumot, hogy tegyen jelentést arról, hogy a temetők mikor irattak át az egyház telekkönyvi tulajdonából és mily jogcímen Siter község tulajdonába, s ha tényleg megáll és igazolható a presbyteriumnak az az állítása, hogy a szóban forgó temető ingatlan a legutóbbi betétszerkesztés előtt egyházi tulajdont képezett: tegyen lépéseket a politikai községnél az iránt, hogy ez az ingatlan az egyháznak, mint jogos tulajdonosnak tulajdonába bocsáttassék vissza.

98. szám. Az egyházmegyei közgyűlés

utasítja a presbiteriumokat, kiválóképpen azokban az egyházakban, ahol az egyházi épületek rozoga, vagy éppen rossz állapotban vannak, hogy az épületek jó karba hozásáról anyagi felelősségük tudatában évről-évre gondoskodjanak.

99. szám. A berettyószentmártoni, pusztajlakii, pósalaki egyházakat

utasítja a közgyűlés, hogy iskoláikban a hiányzó V—VI-ik osztályok beállításáról gondoskodjanak.

100. szám. Az iskolaszékeket kötelezi

az egyházmegyei közgyűlés, miszerint felelősség mellett gondoskodjanak arról, hogy az iskolákban az egyházkerületi terv betartassék s a kerületi kiadványok használtassanak.

101. szám. A csatári leány, hegyközujlaki fiu, furtai fiu, váncsodi vegyes iskolák kötelességük teljesítésében hanyag tanítóit

az egyházmegyei közgyűlés megint s kötelességük lelkiismeretes teljesítésére utasítja.

102. szám. Az egyházmegyei közgyűlés értesül arról, hogy a borsi leány, hegyközsáldobágyi vegyes, kisszántói vegyes iskolákban a tanítás eredménye elégtelen.

Miután a borsi leánytanító eltávozott,

a hegyközszáldobágyi vegyesiskola tanítója nyugdíjaztatását kérte, velök szemben az eljárás szüksége nem forog fenn, a kishántói vegyesiskola tanítója ellen azonban a fegyelmi vizsgálatot elrendeli.

103. szám. Az iskolafentartó egyházak

utasítatnak, hogy a folyó iskolai évben iskoláikat az 1907 évi XXVII. t.-c. végrehajtása tárgyában kelt utasítás 4 és 5-ik függelékében felsorolt taneszközökkel felszereljék s a tantermeket minden tekintetben oly állapotba igyekezzenek hozni, hogy kifogás alá ne essenek.

104. szám. Berettyószentmártonban egy gyermek a szülei magatartása miatt vallás tanításban nem részesülván,

a közgyűlés utasítja a berettyószentmártoni lelkészt, hogy az illetékes tanintézetnél tegyen lépéseket az iránt, hogy az így vallástanításban nem részesült gyermek felsőbb osztályba léptetése mindaddig megakadályoztassék, míg a vallástanból érdemjegyet nem szerzett.

105. szám. A Furtához tartozó „Peres“ pusztán a a katolikus felekezeti iskolában vallástanítás nem tartatott, az iskola jelenleg megszűnt, de a lehetőség nincs kizárva, hogy ismét megnyíljk; amiért is

az egyházmegye utasítja a furtai lelkészt, miután az egyház nincs abban az anyagi helyzetben, hogy a pusztai iskolában a vallásoktatásról gondoskodják: miszerint, ha a furtai lelkészi fizetésnek kongruával tervelt kiegészítése aktuálissá válnék, azt a körülményt, hogy neki a peres pusztai róm. kath. iskolában vallást kell tanítania, bejelenteni el ne mulassza.

106. szám. Sulyok István esperes a folyó évi egyházlátogatásról szóló jelentésének pótlásaira következőket terjeszti elő:

Nagytiszteletű s tekintetes egyházmegyei közgyűlés!

A f. évi egyházlátogatásról szóló jelentésemet, melynek összeállításával a feleket egyházi hatóság által kiadott vizsgálati jegyzőkönyv rovatai folytán kérve voltam, pótolni és kiegészíteni tartozom.

I. Így mindenekelőtt előterjesztést kell tennem az egyházlátogató küldöttségnek a 13/1909 és 20/1909 sz. végzésből vett megbízatásáról.

Egyházmegyénk közgyűlése ugyanis vizsgálatot rendelt el azon egyházakban, a melyekben felsőbb hatósági engedély nélkül kisebb-nagyobb kölcsönök használatnak fel. Ezt a vizsgálatot foganatosította a küldöttség Csátáron, Siteren, Hegyközkovácsiban, Fugyiban és Fugyivásárhelyen. Figyelmen kívül hagyatott Élesden.

A mi a *csatári* vagyonleltár szerint 1217 K 67 f. kölcsönt illeti, erre nézve megállapított, hogy ez az összeg különböző időben és különböző összegekben részint az egyház tulajdonát képező magtéri pénzről, részint hitelszövetkezeti kölcsönből vétessen fel vagy a jelentkező közszükségletek fedezésére, vagy pedig a belhivatalnokok flzetési kielégítésére. A szabálytalan eljárás 1903—1907 években fordul elő, mely időben még az is előfordul, hogy nem lelkész elnöklete alatt tartott presbyteri gyűlésben (56 905) határozták el a presbyterek 100 K felvételét. A fenforgó szabálytalanságok miatt felelőség terheli Bedő Károly eltávozott, Bugyi Mihály beszolgáló és Szücs László jelenlegi lelkészt

Fugyiban Borsos István lelkésznek Amerikába való eltávozásakor bentlevő fizetésének kiegyenlítése végett 540 K kölcsön vétetett fel, a melynek visszafizetésére szolgál 250 K értékű szövetkezeti üzletrész, mint egyházfentartási alap.

Fugyivásárhelyen az egyházmegyeileg engedélyezett bérház építés befejezés költségeire vétetett föl kölcsön, amelyből ma 260 K áll fenn. Az egyházlátogatás alkalmából 1905-ben ez a kölcsönügy kellően tisztázva lett s akkor az egyháztanácsot utasította a küldöttség, hogy az évi haszonbért, amely 250 K, ennek törlesztésére fordítsa.

Hegyközkovácsiban felsőbb egyházhatósági engedély

nélkül csak 300 K-ás kölcsön van. Ezt 1906 július 19-én 26 sz. presbyteri végzéssel magtárépítésre fordították s fedezetül 240 K kintlevőséget szántak. Sem egyházközs. közgyűlés, sem felettes hatóság elé nem terjesztették azért, mert az összeget néh. Zathureczky Albert főgondnok abban a reményben vette föl, hogy az egyház bevételeiből még abban az évben törleszthető lesz. Az 1904-ben lelkészlak tetőzetének készítésére presbyteri határozat nélkül, főgondnok és 3 presbyter aláírásával váltóra vett 500 K kölcsön rendkívüli adóval fedezettett és ma már le is törlesztetett. De fennáll még régebbi időtől néh. Szabó Károly esperes engedélyével fölvett 600 K-ás kölcsön, amelynek fedezése semiképpen sincsen biztosítva.

Az *örvendi* egyház által az örvendi urbéresektől fölvett 600 K kölcsön a tanítói lakra istállóépítésre fordítatott. Presbyterium abban a reményben van, hogy az urbéresek ezt a tartozást az egyháznak elengedni fogják s ez okból nem is tekintette ezt adósságnak s hozzá a felettes hatóság engedélyének kikérését sem tartotta szükségesnek.

A *siteri* egyház 1907 nov. 24-iki presbyteri határozattal adótörlesztésre vett föll Marton Lajostól 500 K-át, amelynek kiegyenlítésére az év folyamán magát kötelezte a presbyterium; felhasználván erre a célra a községtől az egyház részére haszonélvezetül átadott Cseridülő jövedelmét.

II. A 20—1909. sz. egyházmegyei határozattal az egyházlátogató küldöttség azzal is megbízott, hogy az élesdi egyháznak templomépítési adósságok csökkentésére a vallás és közoktatásügyi miniszterhez intézzen s onnan a felsőbb egyházmegyék útján jelentéstétel végett leküldött segélykérvény ügyet vizsgálja meg. A presbyterium a szóban forgó kérvény tárgyában soha határozatot nem hozott, annak fölterjesztése tehát tudta és hozzájárulása nélkül történt. Amennyiben templomépítéséből fennálló adósságát ez idő szerint zavartalanul törleszteni képes, ennél fogva valami rendkívüli állami segítségre nem is támaszkodik.

III. A f. évi egyházlátogatás alkalmával a küldöttségek által egy pár egyházközségben olyan szabálytalanságok észleltettek, amelyek közgyűlésünk intézkedését követelik meg.

1. Borson felettes hatósági engedély nélkül 350 K 30 fill. kölcsön vétetett föl.

2. Bojton a presbyterium utasított, hogy a zavaros „magtár“ és ugynevezett „selymesház“ számadásait visszamenőleg több évről átvizsgálván, jelentsen. E számadások az esperesi hivatalhoz be is terjesztettek; de időközben, az adócsökkenési segély tárgyalása alkalmából arról is értesülést szerezvén, hogy az egyházi földek haszonbérlete körül pontatlanságok vannak, erre vonatkozólag is kimutatást kértem be öt évre visszamenőleg. Az egyház részéről ennek is elég tétetett. Miután azonban a beterjesztésekből a magtár, selymesház értéke meg nem állapítható, az egyházmegye kötelessége, hogy a tényleges állapot kiderítéséről gondoskodik.

3. Nagyszántón a múlt évi templomjavítási munkálat és rendkívüli adó leszámolása nem történt meg.

4. A révi egyház engedély nélkül a Juricskay-alap kamatából 67 K 90 fillért, a harang-alapból 283 K 46 fillért elköltött.

5. Siteren meglehetősen anarchikus állapot van. Minden felettes hatósági engedély nélkül a presbyterium a belhivatalnokok javadalmát képező földeket önmaga adta haszonbérbe s a bérjövedelmet saját pénztárába szolgáltatja be s abból az általa megszabott összegben fizetteti ki a belhivatalnokokat. Továbbá lehetetlen helyzet van az egyház tulajdonát képező alapítványok kezelése körül. Évtizedek óta elhalt egyének kötvényei értékeltetnek, kezesek több-kevesebb időről hátrányban, alapítványok végösszegében differenciák, amelyek talán az összesítésnél kiegyenlítést nyernek. Bizonyos rendelkezéseket már a helyszínen tettem e türhetetlen állapot megszüntetésére; úgy vélem azonban, hogy az egyházmegye közgyűlésének a helyzet gyógyítása végett radikálisabb eljárást is alkalmazni kell.

A mélyen tisztelt közgyűlésnek bölcs intézkedését kérve, vagyok

Nagyváradon, 1909 szept. 20

alázatos szolgája

Sulyok István,
esperes.

A jelentést a közgyűlés tudomásul veszi, s a határozatot igénylő pontokra végzéseit a következő számok alatt hozza meg.

107. szám. Az esperesi kiegészítő jelentésnek a csatári, fugyii, fugyivásárhelyi, hegyközkovácsii, örvéendi és a siteri egyházakra vonatkozó pontjait

a közgyűlés az egyházmegyei ügyésznek adja ki, azzal a kéréssel, hogy ügyészi véleményét mindenik egyházzal külön-külön terjessze be a tavaszi közgyűlés elé.

Az egyházmegye elnöksége pedig felhatalmaztatik, hogy az ügyészi vélemény alapján szükségesnek látszó további intézkedéseket már a tavaszi közgyűlés előtt megtegye.

108. szám. A nagyszántói egyház a múlt évben eszközölt templomjavítási munkálatáról a végleges elszámolást mindezideig nem foganatosította.

Az egyházmegye közgyűlése utasítja a nagyszántói egyházat, hogy a presbyteriumban ezt a számadást vizsgálta meg és a pénztár kezelőjének felmentése tárgyában hozzon határozatot s e határozat kapcsán a számadást f. évi november 1-ig az espereshez terjessze fel.

109. szám. Az egyházmegyei látogató küldöttség által megejtett vizsgálat szerint az élesdi egyháznak jelenleg rendkívüli állami segélyre szüksége nem lévén,

az egyházmegyei közgyűlés erről az egyházkerületet értesíti.

110. szám. A borsi egyház egyházi hatósági engedély nélkül 350 kor. 30 fillért kölcsönt vevén,

a közgyűlés megbizza az esperest, hogy a borsi egyháztól az igazolást kérje be.

111. a) szám. A borsi egyház magtári és selymesház alap számadásait

a közgyűlés Konrád Géza számvevőnek adja ki, azzal az utasítással, hogy vizsgálja meg 1. mikor és mi célra alakult a magtár; 2. az alapszabályoknak megfele-

löen adatott-e el a magtári buzának jelen-
 tékeny része s fizettetett-e abból a tanító;
 3. állapítsa meg a kötvények értékét; 4. a
 selymesház-alapot illetőleg pedig, hogy
 mikor és mennyiért adatott el az állag és
 a befolyt összeg ettől kezdődőleg hogyan
 kezeltetett, s mi lenne a mai érték rendes
 kezelés mellett; 5. végül állapítsa meg,
 hogyan szokott az egyházi föld haszonbérbe
 kiadatni s öt évvel visszamenőleg kik vol-
 tak a haszonbéresek, mi volt a haszonbér
 és mennyi fizettetett be?

Ha hanyagság, vagy mulasztás jelent-
 keznék a kezelés körül valahol, annak okát
 is derítse ki.

111. b) szám. A révi egyház a Juricskay-alapból 67
 kor. 90 fillért, a harang-alapból 283 kor. 40 fillért köl-
 tött el egyházhatósági engedély nélkül.

A vizsgálat foganatosisására és sürgős
 jelentéstételre Varga Gedeon számvevő
 küldetik ki.

112. szám. A siteri egyházban előfordult törvényelle-
 nes intézkedések kapcsán tett esperesi eljárásra vonat-
 kozó jelentést

az egyházmegyei közgyűlés helyeslés-
 sel veszi tudomásul, valamint azt is, hogy
 az esperesi rendelkezésnek a presbyterium
 eleget tett és a javadalmi földeket a bel-
 hivatalnokok további használatába vissza-
 bocsátotta. De ez esetből kifolyólag a leg-
 komolyabban megintí a presbyteriumot,
 hogy jövőben hasonló eljárástól annálin-
 kább tartózkodjék, mert az egyházi felettes
 hatóság minden törvénybe ütköző tényke-
 dést a legszigorubban fog megtorolni.

Az alapok számadásainak rendezésére
 Major Gyula tanácsbíró küldi ki s meg-
 bizza az elnökséget, hogy ha a siteri ala-
 pitványok számadásait tisztázottaknak találja,
 ez alapítványoknak egyházmegyei kezelés

alá adását rendelje el, ha az alapító levélből kitűnőleg az alapító intencióival nem ellenkezik.

113. szám. A tiszántuli egyházkerület 275—1909 sz. határozata szerint.

a közgyűlés felhívja az egyházközségeket, hogy

1. az egyházi VI. t.-c. 34 §. 1, 2, 3, pontjaiban híztozított tanítói javadalom ki-
szolgáltatásáról annyival inkább gondos-
kodjanak, mert különben arra az egyházi
bíróságok által köteleztetnek.

2. Az 1907. évi XXVII. t.-c. által biz-
tosított korpótlék folyósítása iránt az ille-
tékes közigazgatási bizottságok útján intéz-
kedjenek.

114. szám. A tiszántuli református egyházkerület
281—1909. sz. határozatának tudomásul vétele mellett

az egyházmegyei közgyűlés az iskola-
székekkel mihezttartás végett közli, hogy

1. a törvényesen elismert baptista val-
lásfelekezethez tartozó, valamint a feleke-
zetnélküli szülők gyermekei felekezeti isko-
láinkba tanításra, a felvételi díjak ellenében
akadály nélkül felveendők.

2. Amennyiben a felekezetenélküli szü-
lők gyermekei az 1895. évi XLII. t.-c. 27.
§-a ellenére a református hittan tanulása,
vagy a hittantanulással kapcsolatos tem-
plomba járás, urvacsoravétel s általában
a szertartások körül hanyagok és mulasz-
tók a hittanból érdemjegyre igényt nem
tarthatnak.

3. Ugyanezen elbánás alá esnek azon
baptista gyermekek is, kik az 1868. évi
LIII. t.-c. 2—8 §-ának, illetve az 1895. évi
XLIII. t.-c. 21. §-ának, nem különben a
baptisták egyházi szervezetének 29. §-a
értelmében a szülőknek áttérése folytán 7
éves életkorukig a szülők vallását követők-

nek és a baptista vallásfelekezetbe áttérteknek nem tekinthetők, ellenben a baptista felekezetű gyermekek hitoktatásáról a baptista felekezet tartozik gondoskodni.

115. szám. Olvastatott a tiszántuli egyházkerület 307—1909 sz. határozata.

Közgyűlésünk a maga részéről is felhívja a kebelbeli egyházakat, hogy a Debreczenben létesítendő Kálvin emlékműre gyűjtést rendezzenek s a gyűjtés sikere érdekében minden lehetőt tegyenek. A gyűjtött összeg a folyó év végéig a kollégiumi pénztárba küldendő bv.

116. szám. A tiszántuli református egyházkerület 291—1909 sz. határozata szerint

utasítja közgyűlésünk azokat az egyházakat, amelyekben az egyetemes adóalapból igénybe vett segélyek folytán a díjlevelek átváltoztatását az egyházi III. t.-c. 13. § utolsó bekezdése elrendeli, hogy a belhivatalnokokkal kötendő egyezség után a díjleveleket az új viszonyokhoz alkalmazva változtassák meg. Az egyházmegye elvárja a lelkészektől és tanítóktól, hogy magasabb szempontokból a díjlevelek megváltoztatásánál a méltányos megegyezés elől nem térnek ki. Rendeli továbbá, hogy a kebelbeli egyházak az összes lelkészi és tanítói díjleveleket újból állítsák ki s az 1910. évi tavaszi egyházmegyei közgyűlésre terjesszék be. Felhívja a közgyűlés azokat az egyházakat, amelyek az adócsökkentési segélyért ezután folyamodnak, hogy a díjleveleket előzőleg pénzzé változtassák s azokat az e. m. közgyűlés elé terjesszék.

117. szám. Olvastatott a tiszántuli egyházkerület püspökének 4050—1909. sz. leirata s az egyetemes konvent 150—1909. sz. határozata

az egyházmegyei közgyűlés utasítja az iskolaszékeket, hogy

1. az egyházi törv. VI. t.-c. 16. §-a rendelkezéséhez képest a tankötelesek összeírását minden évben ejtsék meg, e mellett kíséreljék meg a be nem iskolázott tankötelesek névsorát a községi előljáróságtól is beszerezni.

2. Az iskolamulasztások körül a Biharvármegye közigazgatási bizottságának 1909 évi augusztus 4-én 2640—5605 sz. a. hozott véghatározatát felelősség terhe alatt betartsák.

3. Azon esetre, ha a községi előljáróság az iskolai birság pénzek behajtását a mulasztási kimutatás átvételétől számított 8 napon belül folyamatba nem tenné, vagy a birságpénzt a törvényben előirt határidőn belül be nem hajtáná s az iskola pénztárába be nem szolgáltatná: ezen körülményt azonnal jelentsék a járási főszolgabírónak.

4. Ha a járási főszolgabíróhoz tett jelentésüknek semmi foganatja nem mutatkoznék, azt 8 nap alatt az esperesi hivatalnak esetről-esetre tudomására hozzák.

118. szám. A tiszántuli református egyházkerület püspöki hivatala az egyetemes konvent 295—1908. sz. határozatának 4-ik pontja értelmében 4258—1909. sz. leiratával felkéri az esperesi hivatalokat, hogy a népesebb szórványoknak szükség esetén kongruás lelkésszel bíró anya egyházközségekké vagy legalább leány egyházközségekké alakításáról, mivel az egyházközségek az egyetemes adóalapból adandó segély igénybevétele mellett nagyobb nehézségek nélkül fenttarthatók, gondoskodjanak.

Az egyházmegye közgyűlése felhívja azokat az anyaegyházközségeket, ahol az anyaegyházhoz népesebb szórványok vannak beosztva, hogy a presbyteriumok az érdekelt szórványbeli hivek meghallgatásával tegyék tanácskozás és megfontolás tárgyává, hogy az anya- vagy leány egyházzá alakulás nem volna-e keresztülvihető. Az eredményről

f. évi december 31-ig az esperesi hivatalt értesítsék.

119. szám. A mezőtelkii egyház az 1909. évi ápril 25-ik napján megtartott lelkészválasztáson egyhangu felkiáltással Nyeste István lelkészt választotta meg.

Az egyházmegye közgyűlése Nyeste István lelkészt mezőtelkii állásában véglegesen megerősíti s kötelezi úgy őt, mint a választó egyházat, hogy a bekebelezési díjakat a közigazgatási pénztárba befizessék; erről a közigazgatási pénztárt értesíti.

120. szám. A borsi lelkéshi hivatal felterjeszti a borsi presbyterium 33—1909 sz. határozatát, mely szerint a leánytanítói állásra Könyves Kálmán okleveles tanító választatott meg.

Közgyűlésünk Könyves Kálmán borsi leánytanítót állásában véglegesen megerősíti s kötelezi úgy őt, mint a választó egyházat a szokásos díjak lefizetésére, erről a közigazgatási pénztárt értesíti.

121. szám. Özv. Bögs Lajosné, Cseplák Vilma nagyvárad református tanítónőképzőintézeti tanárnő, Posta Lajos paptamási, Könyves Kálmán borsi tanítók az esküt az egyházmegye színe előtt leteszik,

amiről a bizonyítvány nekik kiadatni rendeltetik.

122. szám. Az egyházmegye egyházkerületi képviselőinek megbízatása a f. évi szeptember hónappal lejárván,

a közgyűlés az egyházkerületi képviselőknek szavazó-lapok útján leendő megválasztását elrendeli s a szavazólapok összeszedésére Surányi Lajos elnökle mellett Telegdy Józsefet és Csernák Bélát küldi ki, a szavazás idejére az elnökség a gyűlést felfüggeszti. Szavazás megejtése után az elnökség a gyűlést újból megnyitja, a szavazatszedő bizottság jelenti, hogy beadatott 51 szavazó lapon 204 érvényes szavazat. A szavazatok következőképpen oszlottak meg: Lévai Mihály 44, Csák Máté 40,

Szemes László 15, Kiss Antal 3 szavazatot, Kurovszky Ferencz 47, dr. Szegedy Lajos 32, Telegdy József 19, K. Nagy Sándor 3, Tatár Zoltán 1 szavazatot nyertek, ezek szerint egyházkerületi lelkészi rendes képviselőnek Lévai Mihály lelkészi, pótképviselőnek Csák Máté tanácsbírák, egyházkerületi világi rendes képviselőnek Kurovszky Ferencz, világi pótképviselőnek dr. Szegedy Lajos tanácsbírák választottak meg.

Az egyházmegyei közgyűlés a választás eredményét tudomásul veszi s megállapítja, hogy a megválasztott képviselők megbízatása 1912. évi szeptember 1-ig fog tartani, a választás eredményéről a tiszántúli református egyházkerület elnökségét értesíti s a megválasztott képviselők számára a megbízó leveleket kiadni rendeli.

123. szám. Olvastatott az esperes időszaki jelentése, amint következik:

Nagytiszteletű s tekintetes Egyházmegyei Közgyűlés!

Azokról az intézkedésekről, amelyeket legutóbbi közgyűlésünk óta az elnökségi hatáskörben teljesítettem, a következőkben van szerencsém jelenteni.

1. Az egyh. törv. I. t.-c. 15. §. d) pontja alapján minden egyes esetben, egyházmegyei gondnok ur hozzájárulásával engedélyeztem, hogy a f. évi költségvetés kiadási tételeinek pénztári készlet hiányában ideiglenes fedezésére

- a) a bihari egyház egyházfentartási alapjából 1800 koronát ;
- b) a nagyszántói egyház valamelyik pénzügyintézetből gondnok és két presbyter kezességével 200 koronát ;
- c) a zsákai egyház a zsákavidéki takarékpénztárból 800 koronát,
- d) a csökmői egyház „harangalap“-jából 800 koronát ;
- e) a nyüvedi egyház addig, míg az egyházkerulettől a részére folyósított 3000 K népiskolai tökesegélyt megkapja, az iskolaépítés költségeinek fedezésére valamelyik pénzügyintézettől 2000 koronát, végül
- f) a csatári egyház 1000 koronát felvehessen, mindegyik egyházat kötelezvé, hogy a kölcsön legkésőbb f. évi december hó 31-ig visszafizetendő s ennek megtörténtéről az esperesi hivatal

haladéktalanul értesítendő. Ezenfelül azokat az egyházakat, amelyek saját alapítványi pénzőket kívánták e célra felhasználni, arra is utasítottam, hogy az alapítványi pénztár javára a kölcsön vett összeget és annak esedékes kamatát biztosító adóslevelet is állítsanak ki.

2. A fugyivásárhelyi egyház 170—1908 sz. egyházmegyei közgyűlési határozattal templomjavításra engedélyt nyervén, a vállalati szerződést bemutatta s azt ügyészi véleményezés után a kívánt pótlások teljesítése mellett jóváhagytam.

3. A mezőtelegdi egyháznak, amelyet ez évi május hó 27-én a mindnyájunk előtt ismeretes az a súlyos katasztrófa ért, hogy történeti műemléket képező s alig pár évvel ezelőtt nagy költséggel restaurált szép temploma villámcsapás következtében földig leégett, külső és belső szerelvényei teljesen elpusztulván, a helyszínen szerzett közvetlen tapasztalat és a tett előmunkálatok megvizsgálása után a külső javítási munkálat megkezdését engedélyeztem. Felelősségem tudatában így kellett intézkedni azért, hogy az egyházat a nagyobb romlástól megóvjam, mivel az esőzések folytán a templom első hajójának magas tűzfala már omladozni kezdett és félni lehetett attól, hogy a többi falakat is hasonló veszély fenyegeti. Egyébként a javítási munkálatra vonatkozó összes ügyiratokat a tárgysorozat megfelelő helyén elbírálás végett beterjeszttem.

4. Egyházmegyei közgyűlésünk 11—1909 sz. határozatával a csatári egyház adókulcsának megállapítása végett az E. T. III. t.-c. 11. §-a rendelkezéséhez képest Csák Máté és dr. Szegedi Lajos tanácsbíró urakat küldte ki. Mivel időközben az egyház a normál adókulcs alkalmazását elhatározta és az adócsökkentési segély iránti munkálatát a konventhez szabályszerű időben nemcsak beterjesztette, hanem az a konventi kiküldöttség által tárgyalatott is, továbbá mert az egyház rendkívüli adó elfogadásával az adósságok rendezését is magára vállalta és ide vonatkozó határozatainak jóváhagyását kéri jelenlegi közgyűlésünktől, az egyházmegyei küldöttség eljárását felfüggesztettem.

5. A lelkészi és tanítói karban történt időközi változásokról a következőkben jelentek:

a) A mezőtelkii lelkészi állásra f. évi április hó 26-án Nyeste István magyarhomorogi lelkész választván meg, miután a választás szabályszerűen folyt le és felebbezéssel megtámadva nem lett, az állás elfoglalására az engedélyt kiadtam.

b) A borsi presbyterium ez évi augusztus hó 1. napján Könyves Jánossal töltötte be leánytanítói állását. Amennyiben ez a választás

a törvénnyel megegyező volt: ideiglenesen megerősítettem és a megválasztott tanító meghívására az engedélyt kiadtam.

c) Örvénden Rád László tanítónak állami isk. tanítóvá történt kinevezése folytán a tanítói állás megüresedvén, a választásra engedélyt adtam. S mivelhogy a presbyterium f. év augusztus hó 29-én próbaévre választott, az E. T. VI. t.-c. 26. §-a értelmében a választást jóváhagyni nem lehetett, hanem a presbyterium új választásra, illetve alábbi határozatának megváltoztatására volt utasítandó. Mivel e második választás alkalmával ismét *Kántor Pál* tanító választatott meg: arra tekintettel, hogy az augusztus 29-én megejtett választást a fennálló gyakorlat szerint annak világos kijelentésével, minden új választás nélkül is megerősíthette volna közgyűlésünk, hogy *Kántor Pál* állandó és nem próbaéves tanítóul tekintendő — semmi különösebb akadálya nem látszanék ennek, hogy a megerősítésére fentartott 15 nap ez évi augusztus 29. és nem szeptember 12-től, a második választástól számíttassék. E részben azonban közgyűlésünk elhatározását bevárandónak tartottam.

d) A váncsodi vegyes iskolai tanító állás *Sáin Mártonnak*, aki Budapesten rajziskolai tanulónak iratkozott be s lemondását csak f. hó 11-én jelentette be — szabálytalan eltávozásával üresedésbe jöven, az egyháznak az állás betöltésére annál inkább engedélyt adtam, mert a fenforgó esetben az érvényben álló tanítóváltozási szabályzat alkalmazása csak a tanügy hátrányával járhatott volna.

e) Egyházmegyénk területén főtiszt. és méltóságos püspök ur rendelkezése szerint segédlelkéshi alkalmazást nyertek ifj. *Nyeste István*, akinek Mezőtelkiben való működése 1941—909. sz. püspöki leirattal a megválasztott lelkész állásának elfoglalásáig meghosszabbított és Nyüveden *Babicsák József* végzett hittanhallgató, akinek kibocsátása a 3730—1909. sz. püspöki leirattal történt. Mindkét atyafit a facultátióval elláttam.

Jelentésemnek tudomásul vételét s tett intézkedéseimnek helybenhagyását kérve, kiváló tiszteletem jelentésével vagyok

a nagytiszt. s tekint. egyházmegyei közgyűlésnek

Nagyváradon, 1909. szeptember 20

alázatos szolgája:

Sulyok István,
esperes.

Az egyházmegyei közgyűlés az esperes időszaki jelentését tudomásul veszi, határozatait a következőkben hozza meg:

a) Az 1-ső pont alatt említett Bihar, Nagyszántó, Zsáka, Csökmő, Nyüved egyházaknak az elnökség által engedélyezett ideiglenes kölcsönök felvételét az ott kitüntetett összegekben jóváhagyja, azonban utasítja ez egyházakat, hogy kölcsöneiket a f. évi december 31-ig visszafizessék és ennek megtörténtéről az esperesi hivatalt értesítsék.

b) A fugyivásárhelyi egyház templom javítási szerződésének elnöki jóváhagyását jóváhagyó tudomásul veszi.

c) A mezőtelegdi egyház templomának a külső javítási munkálatok megkezdését helyeslő tudomásul veszi.

d) A 11—1909. sz. határozattal a csatári egyház adókulcsának megállapítása végett kiküldött e. m. küldöttség eljárásának felfüggesztését tudomásul veszi.

e) Nyeste István magyarhomorogi lelkésznek a mezőtelkii lelkészi állomás elfoglalására kiadott esperesi engedélyt tudomásul veszi.

f) Jóváhagyja Könyves Kálmánnak borsi leánytanítónak lett megválasztására vonatkozó esperesi megerősítést.

g) Kántor Pálnak örvéendi tanítónak aug. 29-ik napján történt megválasztását végleges megerősítésével látja el, amennyiben már ez alkalommal is rendes és nem próbaéves tanítóválasztásra volt törvényeink értelmében jogosítva. Minthogy ezt a választást f. évi szeptember 12-éig senki felebbezéssel meg nem támadta, sőt a presbyterium f. évi szeptember 12-én ismételten Kántor Pál megválasztása mellett nyilatkozott, ennél fogva e választástól a megerősítés megtagadható nem volt. Ennélfogva az egyházmegyei közgyűlés úgy a megválasztatot, mint a választót a szokásos bekebelezési díj befizetésére utasítja.

h) Nyeste István s. lelkész mezőtelkii működési idejének a választásig meghosszabbítását, valamint Babicsák József végzett hittanhallgatónak Nyüveden s. lelkészül alkalmazását tudomásul veszi.

124. szám. Az esperes jelenti, a 9—1909. sz. e. m. határozatra vonatkozással, hogy Bojt, Darvas és Pusztatold egyházakban és a községi közgyűlés képviseleti alapon szerveztetett.

Tudomásul szolgál.

125. szám. Olvastatott az egyházmegyei misszióbizottságnak a révi misszió 1909. évi április havi gondozásával megbízott Ács Endre magyarkakucsi lelkész jelentésére vonatkozó előterjesztése.

Egyházmegyei közgyűlésünk az időközi misszionárius jelentését tudomásul veszi, de megütközéssel értesül arról, hogy az eltávozott misszió lelkész a misszió Remec és Csarnóháza pontjain egyszer sem fordult meg. Éppen ezen indokból felhívja az új missziói lelkész figyelmét az elhanyagolt missziói pontok kiváló gondozására.

126. szám. Olvastatott az egyházmegyei misszióbizottságnak a révi missziói lelkész 1909. évi május és június havi jelentéseivel kapcsolatos előterjesztése.

Az egyházmegye közgyűlése az előterjesztést tudomásul veszi, egyuttal utasítja a misszió lelkészét, hogy a misszió gondozásában a 71—1899. sz. e. m. határozattal elfogadott misszió szabályzat utasítása szerint is járjon el.

127. szám. Ugyancsak a misszió bizottság a révi missziói lelkész jelentése alapján felterjeszti, hogy a köröstopai temetőt az egyház háborithatlanul nem birtokolhatja, mert Germán Demeter ottani lakos a temető területéből egy darabot elszántott, saját anyagi előnyére abból sírhelyeket értékesít.

Az egyházmegyei ügyész azon kijelentésének meghallgatása után, hogy a 81—905. egyházm. határozat értelmében a köröstopai

ref. hiveknek a temető birtokbavétele iránt intézkedett, ez újabb felterjesztés folytán az egyházmegyei közgyűlés az ügyészt megbizza, hogy amennyiben újabb kihágási esetnek a fenforgását látná, a megtorló eljárást tegye folyamatba.

128. szám. Olvastatott az egyházmegyei misszió bizottság előterjesztése a lessi missziói lelkész 1909. évi II. évnegyedi jelentésére vonatkozólag.

Közgyűlésünk a bizottság előterjesztését tudomásul veszi.

129. szám. Olvastatott az egyházmegyei misszió bizottságnak előterjesztése a tatárosi missziói lelkészi állás szervezése tárgyában — a következőkben: Esperes előterjeszti, hogy a tatárosi missziói lelkészi állás szervezése folyamatban van. Az iratok a kongrua utalványozása érdekében a miniszterhez felterjesztettek. Mivel pedig a szórványok a lelkészi állás betöltéséig gondozás nélkül nem lehetnek, az esperes a szórványok időközi gondozásával a poklosteleki lelkészt bizta meg.

Egyházmegyei közgyűlésünk a bizottsági felterjesztés alapján az esperesi intézkedést jóváhagyó tudomásul veszi.

30. szám. A számvevőszéki elnök jelentése Kisjenő 1907. évi, Pósalaka, Fugyi, Nagyszántó és M.-Telki egyházak 1908. évi számadásairól.

A számvizsgáló jelentését és a számadások jóváhagyó véleményezését közgyűlésünk tudomásul veszi, a mezőtelkii egyházat azonban utasítja, hogy jövőben úgy a számadását, mint költségvetését az egyházmegye által kiadott minta szerint készítse.

131. szám. Ugyancsak a számvevőszéki elnök a kisjenői egyház 1908. évi számadásáról szóló jelentése kapcsán intézkedést kér azért, mert az egyház folyó szükségleteinek fedezésére a takarékmagtár tőke készlete használatik fel.

Egyházmegyei közgyűlésünk, mielőtt e jelentés alapján érdemben határozna, kiküldi Varga Gedeon egyházmegyei számvevőt,

hogy a helyszínen megjelenvén, derítse ki, hogy a magtár tőke tényleg felhasználtatott-e és mennyiben terheli az egyháztanácsot ezért felelősség? Eljárásának eredményéről jelentését az espereshez terjessze be.

132. szám. A számvevőszéki elnök jelenti, hogy az egyházmegyei tanítótestület köz- és segélyegyleti pénztárának 1908. évi számadását felülvizsgálta s javasolja azok jóváhagyását.

A közgyűlés tudomásul veszi és elrendeli a tanítótestületi pénztárak számadásainak polgári év szerinti vezetését.

133. szám. A hegyközujlaki egyház beterjeszti megerősítés végett leánytanítójának módosított díjlevelét.

Az egyházmegyei közgyűlés az egyháztanácsi és egyházközségi gyűlések vonatkozó végzéseinek pótlása, valamint a régi díjlevél becsatolása céljából a díjlevelet visszaadni határozza.

134. szám. Az örvéndi lelkész jóváhagyás végett felterjeszti az ottani tanítói állás készpénzre átváltoztatott díjlevelét.

A közgyűlés az átváltoztatott díjlevelet azzal az utasítással adja vissza az egyháztanácsnak, mutassa ki, hogy az 1536 kor. 29 fillérben megállapított kántortanítói javadalomból mennyi a tandíj járandóság megváltását célzó összeg. A tisztességes lakás és kert javadalmát a díjlevélbe vegye fel és csatolja be a javadalmasnak az átváltoztatást elfogadó nyilatkozatát. Ezek pótlásával terjessze fel tavaszi közgyűlésünkhöz a díjlevelet.

135. szám. A csökmői egyháztanács Kajcsa Lajos tanító és Szőke Vince kántortanító részére megállapított díjleveleket jóváhagyás végett beterjeszti.

Az egyházmegye közgyűlése felhatalmazza esperesét, hogy az esetre, ha a javadalmasok a módosított díjlevelet elfogadó nyilatkozatukat pótlólag az esperesi hiva-

19-é
ame
40 t
sziti
a b
szeg
tani

bar
köz
ven
az

ké
ad
há
be
ter

talhoz beküldik, a módosított díjleveleket jóváhagyólag záradékolhassa és megerősítés végett az egyházkerületre felterjessze.

136. szám. A paptamásii egyháztanács f. évi szept. 19-én 106—1909. sz. a. hozott határozatát beterjeszti, amelyben a Kálmán Etelka tanítónő miniszterileg 983 K 40 fillérre értékelt díjlevelét 1000 (egyezer) koronára egészíti ki, a tanítónő fizetéséből hiányzó 16 K 60 fillérnek a biztosításával. Bemutatja jóváhagyás végett az ezen összeg figyelembevételével 1000 koronáról kiállított leánytanítói díjlevelet.

Közgyűlés a felebbezési határidő leteltétől feltételezetten jóváhagyja az 1000 koronára kiegészített leánytanító díjlevelet. És az esetben, ha a felterjesztett egyháztanácsi végzés felebbezéssel megtámadva nem lesz, felhatalmazza az esperest, hogy a díjlevelet jóváhagyólag záradékolhassa és megerősítés végett a kerületre felterjessze.

137. szám. A pesti református egyházmegye átiratában megkeresi egyházmegyénket, az „Egyetemes rendeleti közlöny” pártolása tárgyában, amelyet az egyetemes konvent hivatalos kiadványként ifj. Mády Lajos szerkesztene az egyházmegyei kormányzás egyszerűsítése céljából.

Közgyűlésünk az egyházmegyei lelkesegyesület felterjesztése alapján ilyennemű kiadvány szükségét nem látván: felette napi-rendre tér.

138. szám. A tanügyi bizottság felterjesztése alapján utasítja és kötelezi közgyűlésünk az iskolafentartó egyházakat, a „Biharvármegyei Népnevelési Egyesület” hivatalos lapjának, a Nagyváradon megjelenő „Népnevelési Közlöny” nek a megrendelésére.

139. szám. Az egyházmegyei tanítótestület abbeli kérelmét terjeszti fel közgyűlésünkhöz: utasíttassanak az adócsökkentési segélyben részesülő iskolafentartó egyházak, hogy a tanítóknak díjlevélben biztosított terménybeli tandíj járandóságokat minden év november hó végéig természetben szolgáltatassák ki.

Közigyűlésünk a tanítótestület kérelme folytán figyelmezteti az adócsökkentési segélyben részesült egyházaknak presbyteriumait, hogy a belhivatalnokoknak a díjlevélben megállapított terménybeli járandóságukat mindaddig természetben kiszolgáltatni kötelesek, amíg a díjlevelek az egyházi törv. III. t.-c. 13. §-ának utolsó bekezdése értelmében átváltoztatva nem lesznek, de egyidejűleg figyelmükbe ajánlja úgy a presbyteriumnak, mint a belhivatalnokoknak, hogy miután a díjleveleknek átváltoztatása törvény értelmében már az új adókulcs elfogadásával egyidejűleg foganatosítandó volt volna: a díjleveleknek átváltoztatását haladéktalanul munkába kell venniök és az egyházmegye elvárja tőlük, hogy az eddigi természetbeni járandóságoknak készpénzben meghatározandó megváltási értékét, kölcsönös méltányossággal, egyidejűleg fogják megállapítani.

140. szám. A siteri lelkész jóváhagyás végett beterjeszti az egyháztanácsnak 51—1909. és az egyházközségi közgyűlésnek 7—1909. sz. a. hozott azokat a határozatait, melyek szerint az egyház költségvetésében mutatkozó 1467 K 18 fillér hiányt az állami adó után, 2 éven át 25 százalékkal kivetendő rendkívüli adóval fedezik.

Az egyházmegye közgyűlése a hozott határozatokat annak kijelentésével hagyja jóvá, hogy ez a rendkívüli adó az E. T. III. t.-c. 16. §-a értelmében nem az állami adó százalékolásával, hanem az osztálybasorolás útján vetendő ki.

141. szám. Esperes az adókivetési lajstrom kapcsán, mely csak a belhivatalnokok fizetésének felemelésére szolgáló összeget foglalja magában, beterjeszti a siteri egyháznak 1909. évi költségvetésére vonatkozó határozatait.

Az egyházmegye közgyűlése felhívja a siteri egyház presbyteriumát, hogy az 1909. évre a régi adókulcs alapján az adót az

1909. évi október 30-ig vesse ki és erről az egyházmegye elnökségéhez jelentést tegyen.

Amennyiben pedig a kitűzött záros határidőig az adókivetés a régi adókulcs alapján meg nem történne, a fegyelmi eljárásnak a presbyterek ellen való megindítására és arra is utasítja esperesét, hogy az E. T. III. t.-c. 6. §-ában biztosított jogánál fogva, a siteri egyház költségvetésének megállapítása iránt saját hatáskörében intézkedjék és az eredményt ide jelentse be.

142. szám. A berettyószentmártoni lelkész jóváhagyás végett beterjeszti az egyháztanácsnak 76—1909. és az egyházközségi közgyűlésnek 8—1909. sz. a. hozott azokat a határozatait, melyek szerint a leányiskola építésére vonatkozólag Törzsök Jánossal kötött szerződését elfogadták.

Az egyházmegye közgyűlése ebben az ügyben 109—1908. sz. a. már határozván, a hozott határozatokat tudomásul veszi.

143. szám. A borsi lelkész jóváhagyás végett beterjeszti az egyháztanácsnak 34, 35 és 36 és az egyházközségi közgyűlésnek 37, 38 és 39 sz. a. hozott azokat a határozatait, melyek szerint kimondották, hogy a templomot és tornyot 8078 K 87 fillér költségén kijavíttatják, a költségekre a debreceni főiskolai pénztárból 10 év alatt törlesztendő 8000 K kölcsönt vesznek fel és ezt az összeget, amennyiben a cséplőgép idefordítandó jövedelméből nem telik, évente a hivekre osztályba sorozás után kivetendő rendkívüli adóval törlesztik.

Az egyházmegye közgyűlése az építkezést, arra 8000 K kölcsön felvételét és annak törlesztésére 10 éven át rendkívüli adó kivetését engedélyezi, illetve a hozott határozatokat jóváhagyja és hasoncélból az egyházkerülethez az iratokat felterjeszteni rendeli.

144. szám. A fugyii lelkész beterjeszti jóváhagyás végett az egyháztanácsnak 50—1909. és az egyházközségi

közgyűlésnek 9—1909. sz. a. hozott azokat a határozatait, melyek szerint kimondották, hogy az egyházközség bér-épületét 1300 K költségen kibővítették. Fedezetül a hitelszövetkezet által fizetendő 1908. évi bérösszeg szolgál, melyből az építkezésre a hitelszövetkezettől felvett 1300 koronát letörlesztik.

Az egyházmegye közgyűlése az építkezést és a kölcsön felvételét csak akkor engedélyezheti, ha a vállalkozóval kötött szerződés, továbbá a hitelszövetkezetnek a bérleti összeg felemelését biztosító nyilatkozata, illetve szerződése betérjesztetik. Ezeknek a hiányoknak pótlására az egyháztanácsot felhívja.

145. szám. A kisjenői lelkész jóváhagyás végett betérjeszti az egyháztanácsnak és az egyházközségi közgyűlésnek azokat a határozatait, melyek szerint kimondották, hogy a lelkészi lakot kijavíttatják s ennek 800 K költségét kölcsönből fedezik, melyet az egyháztagokra az 1909. évben osztályba sorozás útján kivetendő rendkívüli adóval fizetnek ki.

Az egyházmegye közgyűlése a hozott határozatokat jóváhagyja, illetve a rendkívüli adó kivetését engedélyezi és az iratokat további eljárás végett az egyházkerülethez felterjeszteni rendeli.

146. szám. A mezőtelegdi lelkész jóváhagyás végett betérjeszti az egyháztanácsnak 1—1909. és az egyházközségi közgyűlésnek 1909 aug. 8-án hozott azokat a határozatait, melyek szerint kimondották, hogy a leégett templom tetőzetét és tornyot 14303 K vállalati árért újonnan készíttetik és fedezetül a tűzkárbiztosító társaság által fizetett 16000 K-t jelölték meg.

Az egyházmegye közgyűlése a hozott határozatokat jóváhagyja, az építkezést, annak tudomásulvétele mellett, hogy erről a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter urhoz is jelentés tétetik, engedélyezi és az iratokat további eljárás végett az egyházkerülethez felterjeszti.

147. szám. A mezőtelkii lelkész jóváhagyás végett beterjeszti az egyháztanácsnak 42—1909. és az egyházközségi közgyűlésnek 1—1909. sz. a. hozott azokat a határozatait, melyek szerint kimondották, hogy a kántori lakot 3500 K költségen újra építtetik, a költségekre felveendő kölcsönt a tanítói földek jövedelméből fedezik.

Az egyházmegye közgyűlése a hozott határozatokat jóváhagyja, az építkezést és a kölcsön felvételét engedélyezi, az egyházmegye elnökségét megbizza, hogy a tervet és költségvetést az államépítészeti hivatallal felülvizsgáltassa és aztán az iratokat további eljárás végett az egyházkerülethez terjessze fel.

148. szám. A nagykerékii lelkész jóváhagyás végett beterjeszti az egyházmegyének 1—1909. és az egyházközségi közgyűlésnek azokat a határozatait, melyek szerint kimondották, hogy a templom tornyát 1350 K költségen kijavíttatják és a költségeket osztályba sorozás útján kivetendő rendkívüli adóval fedezik.

Az egyházmegye közgyűlése a hozott határozatokat jóváhagyja s a rendkívüli adó kivetését engedélyezi.

149. szám. A nyüvedi lelkész beterjeszti az új iskola építésére vonatkozó szerződést.

Az egyházmegye közgyűlése ebben az ügyben 53—1909. sz. a. már határozván, a szerződést az iratokhoz csatolni rendeli.

150. szám. A nagyszántói és kisszántói egyházaknak legelőből származó lucernás földjei telekkönyvileg az egyház nevében nem állván, az egyházmegye ügyésze utasított, hogy a további eljárásra nézve adjon véleményt. Ügyész 134—1908. számú meghagyás folytán jelentését beterjeszti.

Az ügyészi javaslatához képest megkeresi az egyházmegye Nagyszántó és Kisszántó községek birtokosságát, hogy a közös legelő arányosítását s egyéni telekkönyvezését sziveskedjék mielőbb keresztülvinni, annyival is inkább, mert az arányosítás a közbirtokosságra nézve is feltétlenül szükségesnek mutatkozik, miután a házastelkek

és külső földek szétdarabolása folytán, ma-holnap lehetetlen lesz megállapítani azt, hogy melyik ingatlannak képezi s minő arányban tartozékát a közös legelő.

Az egyházmegye ügyészét pedig utasítja az egyházmegye, hogy mindkét ügyet kísérelje figyelemmel, az esetleges intézkedéseket a szükséghez képest tegye meg s a fejleményekről az egyházmegyének időszakonként jelentsen.

151. szám. Egyházmegyei ügyész a „Szabó Károly-alap“ alapító levelének tervezetét elfogadás végett beterjeszti.

Az egyházmegye az alapító levél tervezetét elfogadja s megbizza az esperest, hogy az alapító levelet kiállíttatni, az egyházmegye képviselőjében aláírással ellátni s az egyházkerülethez, valamint a m. kir. vallás-és közoktatásügyi minisztériumhoz felterjeszteni sziveskedjék.

152. szám. A dr. Imre Sándor-féle alapítvány ügyében egyházmegyei ügyész javaslatát beterjeszti.

Az egyházmegye az ügyészi javaslatot elfogadja s megbizza az ügyészt, hogy ezen javaslatához képest és az alapítványt tevő rendelkezéseinek figyelembevételével az alapítólevelet az egyházmegye nevében készítse el, alapítványt tevőkkel irassa alá s oly időben terjessze be, hogy a tavaszi közgyűlésen tárgyalható legyen.

Kimondja továbbá az egyházmegye, hogy az idei kamatokat a tőkéhez csatolja s csak a jövő évi kamatot fogja az alapító levél rendelkezései értelmében adományozni.

Végül a letétbe helyezett 4000 K-át az egyházmegye közigazgatási pénztárába az egyházmegye beutalja, adományozókat értesíti s nemeslelkű alapítványukért már most hálás köszönetét nyilvánítja.

153. szám. Egyházmegyei ügyész a „Révi missziói

alap
össz-
dék

hog-
mir-
vás-
fog-
jöv-

hoz-
ség-
tan-
bér

alap" alapítólevelének elkészítésére, miután az adatok összegyűjtésére elegendő idővel nem rendelkezett, haladékokat kér.

Az egyházmegye a kérelmet teljesíti s felhívja az ügyészt az alapító levélnek oly időben leendő bemutatására, — hogy az a tavaszi közgyűlésen már tárgyalható legyen.

154. szám. Az ártándi egyház azon határozatához, hogy a tanítói telek-alap terhére, amely 1909 jan. 1-én mintegy 6799 koronára rugott, második iskolahelyül megvásárolja ifj. Fülöp Lajosnak az ártándi 347. tkvi betétben foglalt házas beltelkét 4400 K vételárért, az egyházmegye jóváhagyását kéri.

Az egyházmegye az egyháztanácsnak és közgyűlésnek határozatait jóváhagyólag tudomásul veszi, az ártándi 347. sz. tkvi betétben foglalt ingatlannak a tanítói telek-alap terhére 4400 koronáért leendő megvásárlásához beleegyezését adja, a bemutatott adás-vevési szerződést ehez képest jóváhagyási záradékkal ellátja s azt további jóváhagyás céljából az egyházkerületre felterjeszti.

155. szám. Az ártándi egyház kéri az egyházmegye hozzájárulását ahoz, hogy a második iskola építési költségeiből még hiányzó, körülbelül 3000 koronát, a leánytanítói földjavadalomnak 1909., 1910., 1911. évekre eső bérjövedelmével fedezhesse.

Az egyházmegye elvben már most beleegyezését adja ahoz, hogy a második iskola építésének költségét, amennyiben azt a telek-alap nem fedezné, a leánytanítói földjavadalom 1909—1910—1911. évekre eső bérjövedelmével és pedig visszatérítési kötelezettség nélkül fedezhesse, azonban az építésre és az építési költségekre vonatkozólag csak az építési tervek és költségvetés beérkezése után fog érdemi határozatot hozni.

156. szám. A csatári egyház kéri az egyházmegye hozzájárulását ahoz, hogy a csatári 5. sz. betétben foglalt, régebben temetőnek használt ingatlant alkalomadtán előnyös árban eladhassa.

Amennyiben a közigazgatási hatóság a kérdéses temetőterületnek forgalomba hozatalát engedélyezi, a felhozott indokok alapján az ingatlan értékesítéséhez az egyházmegye elvben hozzájárul, érdemben azonban az eladást csakis akkor fogja jóváhagyni, ha az adás-vevési szerződés megerősítés végett beterjesztetik.

157. szám. Az élesdi 155. sz. betétben foglalt VII. sorszámú 4—690-ed rész legelőjárandóság és 4—690-ed rész legelőilletőség tévedésből a ref. egyház nevére telekkönyveztetvén, holott ezen ingatlanok Vaxmanszky Kálmán és neje tulajdonát képezik, az élesdi egyház kéri a kiállított visszakebelezési engedélynek egyházmegyei jóváhagyását.

Az egyházmegye a felhozott indokok alapján a hozott határozatokat jóváhagyja, a visszakebelezési engedélynek jóváhagyási záradékkal ellátását s további jóváhagyás céljából az egyházkerülethez felterjesztését rendeli.

158. szám. A fugyivásárhelyi egyház azon egyháztanácsi és közgyűlési határozatához, hogy a templom-építési kölcsönből és egyházkerületi segélyből fenmaradt körülbelül 800 korona összeget két új harang beszerzésére fordíthassa s ezeknek még fedezetlenül maradó körülbelül 1300 korona költségét, amennyiben a régi harangok beváltási árából, a már egybegyűlt adományokból és még ezután remélhető jótékony adományokból ki nem kerülne, szükség esetében pótladó kivetéssel fedezhesse, az egyházmegye hozzájárulását kéri.

Az egyházmegye tekintettel az egyház-község közönségének áldozatkészségére és azon körülményre, hogy a rendkívüli adóval fedezendő összeg remélhetőleg nem fog többre rugni 4—500 koronánál, a haran-

goknak elhatározott beszerzéséhez hozzájárul s a vállalkozóval kötött szerződést jóváhagyási záradékkal ellátni rendeli, mindazonáltal felhívja az egyházközséget, hogy a rendkívüli adó kivetéséhez csak elkerülhetetlen szükség esetében folyamodjék s ennek elkerülése végett igyekezzék a hiányzó összeget más utak és módok igénybevételel, pl. újabb gyűjtésekkel fedezni.

159. szám. Pozsár Bálint volt furtai lakos a furtai 135. sz. tkvi betétben foglalt házas teleknek felerészét végrendeletileg a furtai református egyháznak hagyta. Miután a ház felerészbeni használata sok nehézségbe ütközik, az egyház kéri az egyházmegye hozzájárulását, hogy az említett ingatlant S. Kállai Miklósnak és vejének 550 K-ért eladhassa.

Az egyházmegye a felhozott indokolást helyesnek találván, az ingatlan eladásához hozzájárul, a bemutatott adás-vevési szerződést jóváhagyási záradékkal ellátni s további jóváhagyás céljából az egyházkerülethez felterjeszteni rendeli, az egyházat azonban figyelmezteti, hogy a vételár csonkítatlanul mint egyházfentartási alap lesz gyümölcsöztetendő, avagy alkalomadtán az egyházi felsőbb hatóság jóváhagyása mellett ingatlan vásárlására avagy épület építésére lesz fordítható.

160. szám. A mezőtelegdi egyház ez évben leégett templomának ujjaépítését elhatározta, azonban a biztosítási összegből és a gyűjtés útján befolyt adományokból mindössze 18969 K költség nyerhet kielégítést, míg körülbelül 12031 korona építési költségre az egyház fedezettel nem rendelkezik. Kéri azért az egyház az egyházmegye hozzájárulását, hogy a 20000 K-ra rugó egyházfentartási alapot ezen költség fedezésére 10000 K erejéig igénybe vehesse.

Miután a mezőtelegdi templom műtörténeti szempontból nagy beccsel bír s a templom ujjaépítése fontos egyházi érdek et

képez, az egyházmegye hozzájárul ahhoz, hogy a templom építési költségeinek fedezésére az egyház az egyházfentartási alapot a szükséghez képest, de legfeljebb 10000 K erejéig igénybe vehesse, de ezen határozatot végrehajtás előtt az egyházkerülethez végleges jóváhagyás végett felterjeszteni rendeli.

161. szám. A nagykerekii egyház kéri az egyházmegye hozzájárulását ahhoz, hogy a Nagyvárad—Debreceni h. é. vasut által elfoglalandó egyházi földeket kat. holdankint 1600 koronáért, a lelkészi földeket pedig kat. holdankint 1300 koronáért bocsáthassa át a vállalat tulajdonába.

Az egyházmegye az ingatlanoknak megnevezett árban leendő átbocsátásához hozzájárul azon fentartással, hogy ezen kérdésben úgy az egyháztanács, mint közgyűlés részéről névszerinti szavazással új határozat lesz hozandó s amennyiben az ily módon szabályszerűen hozott határozatok az espereshez beérkeznek, az egyházmegye a bemutatott szerződéseket jóváhagyási záradékkal ellátni s további jóváhagyás céljából az egyházkerülethez felterjeszteni rendeli. Figyelmezteti az egyházmegye az egyházat, hogy az ingatlan vételára, mint egyházfentartási, illetve mint lelkészi javadalmi alap csonkítatlanul lesz gyümölcsöztetendő és csak a tőke évi kamata használandó fel az egyház közszükséglete, illetve a lelkész javadalma céljára.

162. szám. A hegyközkovácsii egyház kéri az egyházmegye, hozzájárulását ahhoz, hogy a tulajdonát képező 571. hrz. sz., jelenleg községi faiskolának használt ingatlanából az ifju Máhler György által tervezett keskeny-vágányu iparvasut céljaira szükséges területet a vasut fennállási idejére katasztrális holdankint egyszersmindenkorra fizetendő 3200 koronáért haszonbérbe adhassa. Ifj. Máhler György a fenti béren felül még 50 koronát

fizetne a facsemeték megsemmisülése címén s ezenfelül 500 koronát ajándékképpen.

Az egyházmegye a nevezett ingatlanok eladásához a következő fenntartásokkal hozzájárul.

1. A szerződés az egyházközség közgyűlése elé is terjesztendő s a szerződés kérdése névszerinti szavazással eldöntendő.

2. Szabályszerű okirat szerzendő be a polgári községtől arra nézve, hogy a haszonbérbe adandó területnek átengedéséhez hozzájárul, az eddigi haszonbér fizetésére hajlandó és semmiféle kártérítést az elveendő területért nem igényel.

3. A használatra átengedendő terület termértéke a szerződésbe számszerűleg pontosan beveendő s ezenfelül a szerződéshez szabályszerű, mindkét fél által aláírt vázrajz csatolandó.

4. Az ingatlan csak meghatározott időre engedhető át. Ha továbbá a vasut a kikötött idő alatt megszűnnék, úgy a haszonbérelt föld az egyház részére azonnal visszabocsátandó. A terület másra, mint a szilrakására és szállításra nem használható és a szerződés megszűntekor az építmények és töltésanyagok a vállalkozó által és annak költségén eltávolítandók s a terület egyengetve bocsátandó vissza az egyház birtokába. Ezen kikötések tekintetében tehát a szerződő felek között megegyezés lesz létrehozandó s a megegyezés eredménye a szerződésbe be lesz iktatandó.

Amennyiben az ilyképpen módosított s az egyházmegye kívánságainak megfelelő szerződések, valamint a szabályszerű közgyűlési és egyháztanácsi határozatok a polgári község kívánt nyilatkozatával együtt az egyházközség részéről beterjesztetnek, az egyházmegye felhatalmazza az esperest arra,

hogy a szerződéseket jóváhagyási záradékkal elláthassa s végleges jóváhagyás végett az egyházkerülethez felterjeszthesse.

163. szám. Bethlendy Sándor váncsodi lelkész felebezi a váncsodi egyháztanács azon határozatát, mely szerint a lelkész napidiját a fuvar és vasuti költségen felül egyházmegyei gyűlések idejére 6 koronában, minden más alkalomra pedig, ha az egyház ügyében jár el, 4 koronában állapítja meg.

Az egyházmegye a felebbezést elutasítja, mert a napidijak megállapításának joga az egyházközségeknek jogkörébe tartozik s az erre vonatkozó határozatok közigazgatási úton a felsőbb egyházi hatóságok által felül nem bírálhatók.

Figyelmébe ajánlja azonban az egyháztanácsnak, hogy az egyházmegye 58 – 1909. sz. alatt hozott határozatában véleményyt adott.

164. szám. A „Biharmegyei Takarékpénztár“ és „Gazdasági Iparbank“ nagyváradai pénzüintézetek, jelentik a közigazgatási pénztárnoknak, hogy az egyházmegye közigazgatási pénztára által elhelyezett betétek után már 1908 jan. 1-től kezdve 4 és fél százalékos kamatot fizetnek, ugyanezen kamatot a betétek után a „Biharmegyei Kereskedelmi Ipar- és Termény-Hitelbank“ csak 1909 jan. 1-től kötelezi.

Ezzel szemben a „Nagyváradai Hitelbank“ nagyváradai pénzüintézet 1909 április 8-ról kelt levelében arról értesíti az egyházmegye esperesét, hogy ha a közigazgatási pénztár és a lelkészi gyámintézet felesleg pénzkészletei nála helyeztetnek el, a betétek után 5 százalékos kamatot hajlandó fizetni.

Az egyházmegyei közgyűlés utasítja a pénztárnokokat, hogy a felesleges pénzkészletet ezentul felerészben a Nagyváradai Hitelbanknál, másik felerészben pedig a többi 4 és fél százalékos kamatot fizető pénzüintézeteknél gyümölcsöztessék. Amennyiben azonban a Nagyváradai Hitelbank ilyen körülmények

évi
ke
kén
ha
szé
Sz
Ká

ny
ho
di
to
át
fe
a
ál
ta

között 5 százalékot nem fizetne, betét ezen intézetnél is csak a többivel aránylagosan helyezhető el.

165. szám. A fugyii egyház lelkesze jelenti, hogy f. évi aug. 28. án, az egyház ingatlanán az ottani szövetkezet könyvelője építkezést kezdett meg, anélkül, hogy e kérdésben az egyháztanács határozott s a felsőbb egyházi hatóság e határozatot jóváhagyta volna. Lelkész jelentése szerint az építkezésre az engedélyt id. Hevesi Gáspár, Szatmári József, Könyves Sándor, Székely Mihály, Kovács Károly és Székely Gáspár presbyterek adták meg.

Az egyházmegye id. Hevesi Gáspár, Szatmári József, Könyves Sándor, Székely Mihály, Kovács Károly és Székely Gáspár presbyterek ellen törvényellenes eljárásuk miatt a fegyelmi eljárást elrendeli s a szükséges teendők megtételére esperest felhívja.

166. szám. A váncsodi egyház adócsökkentési segélyt nyervén, az egyháztanács 39. sz. határozatával kimondta, hogy a tanítóknak eddig természetben kiszolgáltattott tandíjak, a tanítókkal leendő megegyezés után, pénzre változtattassanak át s a díjlevelek is eszerint alakíttassanak át. Az egyezkedés sikerre nem vezetvén, az egyháztanács fentidézett határozatával a tanítók hozzájárulása nélkül, a természetbeni járandóságok pénzbeli egyenértékét megállapította. Eröss Károly tanító e határozatot sérelmesnek tartván, azt felebbezi s megsemmisíteni kéri.

Az egyházmegye a váncsodi egyháztanács 39. sz. határozatát, minf törvénybe ütközőt megsemmisíti s utasítja az egyháztanácsot, hogy a természetbeni járandóságoknak készpénz szolgáltatásra leendő átváltoztatását, mely az adócsökkentési segély elnyerése folytán haladéktalanul keresztülvendő, a tanítóval kötendő s általa is elfogadandó egyezség útján szabályozza.

Eröss Károly tanítót pedig felhívja az egyházmegye, hogy törvényes jogainak meg-

védelsezését, az egyház érdekeinek szemelőtt tartásával, igyekezzék a méltányosság elveivel összeegyeztetni.

I n d o k o k:

Miután a természetbeni járandóságok az összes egyházi belhivatalnokoknak szerződészerű illetményét képezik, minden e részben szándékolt változtatás csak a belhivatalnokok hozzájárulásával avagy birói uton vihető keresztül. Az egyháztanács tehát szerződészerű jogot sértvén meg akkor, mikor az érdekelt tanítók hozzájárulása nélkül a készpénz szolgáltatások értékét egyoldaluan és önkényülég állapította meg, a hozott határozat meg volt semmisítendő s az egyháztanács szabályszerű eljárásra volt utasítandó.

Ezen alakszerűségtől eltekintve az egyházmegye a természetbeni járandóságok megállapított készpénzbeli értékét körülbelül megfelelőnek és a tanítók részéről elfogadhatónak találván, az egyház érdekéből szükségesnek tartotta a felebbezőt felhívni arra, hogy a megejtendő újabb egyezkedés alkalmával az egyházzal szemben a méltányossági és célszerűségi tekinteteket a merev jogi álláspontnak elébe helyezni igyekezzék.

167. szám. A csatári egyháznál 1907 április 28-án egyházgondnokká választott id. P. Szilágyi Sándor, jóllehet az egyháztanács kellő felmentési ok hiányában lemondását két ízben sem fogadta el, gondnoki teendőinek ellátását megtagadta. Az egyháztanács ennél fogva id. P. Szilágyi Sándort 50 korona váltságdíj megfizetésére kötelezte. Szücs László lelkész ezen határozatnak megváltoztatását, a gondnoknak 100 kor. váltságdíjban leendő elmarasztalását kéri.

Az egyházmegye a csatári egyháztanács 52. sz. határozatát a felebbezés

a hi
vagy
lelké
egyh
adni
véle
fizet
ellen

a bir
az e
letet
terül

elutasításával helybenhagyja, mert az ide vonatkozó egyházmegyei szabályrendelet az egyházkerület által jóvá még nem hagyatott s így a szabályrendelet életbeléptetéséig a váltságdíjak kiszabása tekintetében a régi gyakorlat követendő.

168. szám. A váncsodi lelkész azon panaszára, hogy a hivek a díjlevélben biztosított stólát vagy éppen nem, vagy a megállapítottnál kisebb összegben fizetik, s a lelkész azon kérelmére, hogy ezért őt kárpótolja, az egyháztanács 40. sz. alatt úgy határozott, hogy kárpótlást adni a lelkésznek nem hajlandó, hanem felhivandónak véleményezi az egyháztagokat szószékről a rendes stóla fizetésére. A lelkész az egyháztanács ezen határozata ellen orvoslást kér.

Az egyházmegye a váncsodi egyháztanács 40. sz. határozatát, mint törvénybe ütközött, megsemmisíti, mert az esketési stóla a lelkésznek díjlevélben biztosított törvényes járandóságát képezi s így az egyháztanács köteles a lelkészt eme járandóságok érvényesítésében támogatni s felhívja az egyháztanácsot, hogy felelősség terhe alatt szigorúan intézkedjék oly irányban, hogy a hivek az esketési stólát rendszeresen fizessék, vagy pedig az egyház közönsége a stólát egy összegben váltsa meg.

169. szám. Fugyii lelkész azon jelentése mellett, hogy a birtokrendezést végző mérnök bizonyító okmányai szerint az egyház földjeiből a szomszédok kisebb-nagyobb területet elszántottak, kéri az egyházmegyét, hogy az elfoglalt területek visszaszerzését rendelné el.

Miután az egyháztanács 40-ik számú határozatában csupán azt mondotta ki, hogy a birtokháborítókkal a békés megegyezés kísérlendő meg, azonban nem határozta azt el, hogy a kísérlés eredménytelensége esetében az egyház jogait perrel is megoltalmazni kívánja, az egyházmegye arra utasítja az egyháztanácsot, hogy e hatáskörébe

eső kérdésben is hozzon mielőbb szabályszerű határozatot.

170. szám. Szücs László csatári lelkész, egyháza nevében a közalapi tőkesegély megszüretése iránt kérvényez.

A közgyűlés a kérvényt kiadja az esperesnek azzal a felhívással, hogy a püspök után a konventnél tegyen lépéseket a szorongatott egyház részére már 1907. évben megszavazott 5000 K tőkesegély sürgős kiutalása tárgyában.

171. szám. Az egyházmegye 56—1909. sz. végzése értelmében a csatári egyház takarékmagtárának új alapszabályát jóváhagyás végett felterjeszti.

Az egyházmegyei közgyűlés felülvizsgálás és javaslattétel céljából kiadja a számvevőszék elnökének, bevárván jelentését a tavaszi egyházmegyei közgyűlésre.

172. szám. Nyeste István mezőtelkii lelkész orvosi bizonyítvánnyal igazolt gyengeségére hivatkozással, segédlelkész tartás s e célból államsegély kieszközléséért kérvényez.

Az egyházmegye közgyűlése a káplán-tartást nem engedélyezi, azért, mert az orvosi bizonyítványban megállapított légzési nehézségben és a látási érzék gyengülésében nem látja a lelkészi teendők végzésére való képtelenséget.

173. szám. Pelbárhida közszükségleteinek fedezésére 500 korona közalapi egyszersmindenkori segélyt kér.

Egyházmegyei közgyűlésünk 200 kor. segélyre ajánlja.

174. szám. M.-Kakucs templom és toronyépítésből származott adósságának törlesztésére 400 kor. közalapi egyszersmindenkori segélyt kér.

Az egyházmegyei közgyűlés a szegénységgel küzdő kis egyházat 300 korona segélyre ajánlja.

175. szám. Ugyancsak M.-Kakucs lelkész lak építési költségeinek fedezésére magyar ref. segélyegyleti segélyért kérvényez.

szárm
segély

téséb
magy

tiszte
iránt

épité
magy

költs
kérv

épité
mag

Az egyházmegye építési költségvetésének utólagos pótlása esetén kérvényét az egyházkerületre pártolólag felterjeszteni határozza.

176. szám. Pusztaujlak templom és iskolaépítésből származott adósságának törlesztésére 200 kor. magyar ref. segélyegyleti segélyért kérvényez.

A közgyűlés 200 kor. segélyre ajánlja és a presbyteri végzés kivonatán a lelkész és gondnok hiányzó aláírásának pótlása esetén, kérvényét pártolólag az egyházkerületre felterjeszteni határozza.

177. szám. Pelbárhida iskolai melléképületek építéséből származott adósságának törlesztésére 200 korona magyar ref. segélyegyleti segélyért kérvényez.

Az egyházmegye 200 korona segélyre ajánlja és a kérvényt pártolással az egyházkerületre felterjeszti.

178. szám. Fugyivásárhely a hegyrészi előkönyörgő tiszteletdíjára a magyar ref. segélyegylethez 100 korona iránt kérvényez.

Az egyházmegye 100 korona segélyre ajánlja és a kérvényt pártolólag az egyházkerületre felterjeszti.

179. szám. Fugyivásárhely templomjavítás és toronyépítésből származott adósságának törlesztésére 200 kor. magyar ref. segélyegyleti segélyért kérvényez.

Az egyházmegye 200 korona segélyre ajánlja és a kérvényt pártolással az egyházkerületre felterjeszti.

180. szám. Rév a lelkészlakon végzendő javítások költségére 200 kor. magyar ref. segélyegyleti segélyért kérvényez.

Az egyházmegye 200 kor. segélyre ajánlja és a kérvényt pártolással az egyházkerületre felterjeszti.

181. szám. Less a lelkészlakon emelt melléképületek építéséből származott adósságának törlesztésére 100 kor. magyar ref. segélyegyleti segélyért kérvényez.

Az egyházmegye 100 korona segélyre

ajánlja és a kérvényt pártolással az egyházkerületre felterjeszti.

182. szám. Ács Endre m.-kakucsi lelkész, a kedvezőtlen időjárás okozta kárára hivatkozással, rendkívüli államsegélyért folyamodik.

Az indokolt és az anyagi károsodást hatósági bizonyítvánnyal igazolt kérvény, pártolással az egyházkerületre felterjesztetik.

183. szám. Varga Gedeon fugyivásárhelyi lelkész, árviz, késői fagy, káros esőzés és aszály okozta elemi kárait hivatkozással rendkívüli államsegélyért folyamodik.

Az indokolt és az anyagi károsodást hatóságilag igazolt kérvény, pártolással az egyházkerületre felterjesztetik.

184. szám. Bethlendy Sándor váncsodi lelkész, víz, szárazság, fagy és rozsda okozta elemi kárait hivatkozással, rendkívüli államsegélyért folyamodik.

Az indokolt és az anyagi károsodást hatóságilag igazolt, pártolással az egyházkerületre felterjesztetik.

185. szám. A kisjenői egyház paróchiális könyvtári 10 korona járulékának megadása iránt kérvényez.

Egyházmegyei közgyűlésünk utasítja a kisjenői egyházat, amennyiben adócsökkentési segélyért folyamodik, hogy szükségletei közé a paróchiális könyvtári járulékot is vegye fel.

A közigazgatási gyűlés jegyzőkönyvi számaikat jegyezték: a 77—122. számig Csernák Béla lelkészi, 123—140. számig Kiss Antal lelkészi, 140—149. számig Dr. Hegyesi Pál világi, 150—170. számig Dr. Thury László világi-, 170—186. számig Kiss Antal lelkészi jegyző.

Hitelesített

Nagyváradon, 1909. évi szeptember hó 27-ik napján.

Sulyok István,
esperes.

Bary József,
egyházmegyei gondnok.

Kurovszky Ferenc,
egyházmegyei tanácsbíró.

egyh.
Surán
Kuro
birák
ügyé

telmé

Rád
végr

gyel
folya
napj

Birósági ügyek.

187. szám. Jelen voltak Sulyok István esperes és Bary József egyházmegyei gondnok elnöklete alatt: Szemes László, Csák Máté, Surányi Lajos, Major Gyula, Kiss Antal lelkészi-, K. Nagy Sándor, Kurovszky Ferenc, Tatár Zoltán, Dr. Szegedy Lajos világi tanácsbírák. Thury László dr. jegyző, Dr. Thury Kálmán egyházmegyei ügyész.

Esperes elnök előterjeszti, hogy az E. T. V. t.-c. 13. §-a értelmében az időszaki tanács egy évre megalakítandó.

A bíróság az időszaki tanácsot az 1910. évi szeptember hó 1-ig terjedő egy évre Szemes László, Csák Máté lelkészi és Kurovszky Ferenc világi tanácsbírákból megalakítja, póttagokul pedig dr. Miskolczy Ferenc, dr. Szegedy Lajos és Lévai Mihály tanácsbírákat választja meg.

188. szám. A bihari reform. egyházmegye fegyelmi bírósága Rád László volt örvéndi tanítón a 76—I/1909. sz. fegyelmi ítélet végrehajtása tárgyában a következően *végzett*:

A bihari reform. egyházmegyei bíróság mint fegyelmi bíróság a 76—I/909. sz. fegyelmi ítéle végrehajtása végett a máramaros-ugocsaireform egyházmegye elnökségét megkeresi, mint amelynek joghatósága alá tartozik Tiszaújhely, hová időközben Rád László áll. iskolai tanítóul eltávozott.

Miről nevezett egyházmegye elnöksége az iratok kapcsán azzal a kérelemmel értesítettik, hogy az ítélet végrehajtása után az iratokat a bihari egyházmegye elnökségéhez visszatenni sziveskedjék.

189. szám. A bihari reform. egyházmegye bírósága, mint fegyelmi bíróság, Tariska Sándor kölcsei lelkész ellen hivatalból folyamatba tett fegyelmi ügyben az 1909. évi szeptember hó 23. napján Nagyváradon tartott ülésében következőleg *ítélt*:

A fegyelmi bíróság Tariska Sándor kölcsei lelkészt vétkesnek nyilvánítja az E. T. V. t.-c. 34. § A) szakasza 5. pontjába ütköző fegyelmi vétségben, mit elkövetett azáltal, hogy a Debreceni Protestáns Lap 1908. július 25-iki számába Alethész álnév alatt

közzétett cikkben a következő kitételekkel : „Sajnos, hogy az csak hang s egy soha meg nem valósított indítvány éppen a mi vezetőink részéről, akik képesek voltak egy meggondolatlan, erőszakos és minden alapot nélkülöző ítélettel ez évi tavaszi egyházmegyei gyűlésen hiveim közül néhányat a más szertartású egyházba kergetni. . . Az egyháztanácsa, amely szegénysége miatt kénytelen volt kimondani, hogy iskoláját nem képes felépíteni: ráfogták, hogy megtagadták az engedelmességet az egyházmegyének s reá sütötték az izgatás bélyegét is s ebben a tekintetben vétkesnek találták és fejéenként 20—20 korona büntetésre ítélték . . . a kerület a felebbezett ítéletet feloldotta . . . Templomunk tetőzete rongy. Egyházi épületünk romokban. Egyháztanács elhatározta ezeknek újraépítését. Az egyházmegyei közgyűlés azon az alapon, hogy az egyháztanács az iskola felépítését megtagadta(?): nem engedélyezte az építkezést. A kerület ezt is megengedte. . . a hatalom emberei fülébe ordítják: nem szabad! És mindezt teszik személyes bosszúból azon férfiu iránt, ki egyházunknak igaz, lelkes pártfogója s aki az itteni róm. kath. lelkész-szel, ki egyházunknak nyílt és alattomos ellensége, nekik pedig pertu cimborájuk — frontot képezett! Az elv személyyé változott . . . A szatmári ref. egyházmegye határozatait durva, lelkészhez nem illő hangon, valótlan tények állításával, a való tények elhallgatásával és elferdítésével nyilvánosan kipelengérezte és a szatmári egyházmegye vezetőségét azon állítással, hogy személyes bosszúból járnak el, megrágalmazza —

és ezért őt a E. T. V. t.-c. 35. §-ának a) pontja alapján rosszalásra ítéli s kötelezi, hogy 93 korona 15 fillér vizsgálati költséget a bihari egyházmegye közigazgatási pénztárának 15 nap, különbeni végrehajtás terhe alatt fizessen meg.

Sulyok István,
egyházi elnök.

- Dr. Thury László,
jegyzőkönyvvezető.

Bary József,
világi elnök.

a biha
23-án

Adomá
Adócső

Ács Er
Állami

Ártánd
Ártánd

Át- és
Baptist

Belhiv
Belhiv

Beretty

Beretty

Bethle
Bihari

Borsi

Bojti

Betűsoros tárgymutató

**a bihari református egyházmegye 1909. évi szeptember hó
23-án Nagyváradon tartott köz- és bírósági jegyzőkönyvéhez**

	Szám
Adományokért köszönő végzés küldetik	88
Adócsökkentési segélyért folyamodó egyházak a belhivatal- nokok díjleveleit előzetesen változtassák át és erősít- tessék meg	116
Ács Endre lelkész rendkívüli állami segélyre ajánlva . . .	182
Állami adóval hátralékos egyházak november 15-ig esperes- hez jelentsenek	93
Ártándi iskolatelek-vétel engedélyezve	154
Ártándi egyház a tanítói föld 1909—1911. évi jövedelmét iskola építésre felhasználhatja	155
Át- és kitérésí anyakönyvek használata elrendeltetik . .	89
Baptista és felekezeten kívül álló szülék gyermekeinek val- lástanítása	114
Belhivatalnokok díjlev. újból kiállítandók és felterjesztendők	116
Belhivatalnokok hátrányos fizetéséről az illető egyházak jelentsenek	89
Berettyószentmártoni egyház az V—VI. osztályt állítsa fel	99
„ „ iskolaépítési szerződése tu- domásul	142
Berettyószentmártoni egyház lelkésze a nem felekezetünk iskolájába járó s vallásoktatásban nem részesülő ta- nulók felsőbb osztályba vételét akadályoztassa meg .	104
Bethlendy Sándor lelkész rendkívüli állami segélyre ajánlva	184
Bihari egyház ideiglenes kölcsöne jóváhagyva	123 a)
Borsi presbyt. engedély nélküli kölcsönéről jelentés . . .	110
„ leánytanító-választás megerősítve	120
„ templom-torony javítás, kölcsönfelvétel és erre rend- kívüli adó kivétel	143
Bojti magtár, selymesház-alap és egyházi föld haszonbér ügyében vizsgálat	111 a)

	Szám	
Bojton az egyházközségi közgyűlés szerveztetett	124	Élesdi
Özv. Bögös Lajosné igazgatónő eskütétele	121	"
Csatári leánytanító hanyag tanításért megintve	101	"
Csatári egyház engedély nélküli kölcsönéről ügyész jelentsen	107	Fugyi
Csatári egyház régi temetőjének eladása engedélyezve		"
szerződés bemutatandó	156	"
Csatári presbyt. 52/909. sz. felebbezett határozata jóváhagyva	167	
Csatári egyház közalapi tökesegélyét esperes sürgesse meg	170	Fugyi
Csatári egyház takarékmagtárának új alapszabálya szám-		
vevőségnek kiadatott	171	Fugyi
Csák Máté tanácsbíró egyhker. pótképviselőnek választatik	122	
Cseplák Vilma tanárnő eskütétele	120	Fugyi
Csökmői egyház ideiglenes kölcsöne jóváhagyva	123 a)	
Csökmői 2 tanító változtatott díjlevele jóváhagyva, felterj. .	135	Fugyi
Darvason az egyházközségi közgyűlés szerveztetett	124	
Debreceni Kálvin- emlékre gyűjtés	115	Fugyi
Díjlevelek az adócsökkentési segítyt élvező egyházakban		
átvált.	116	
„Egyetemes Rendeleti Közlöny“ megindítása nem szükséges	137	Furta
Egyházak a hétköznapi istentiszteleteket tartsák meg	86	"
" téli hónapokban felolvasások tartására és ének-		
karok szervezésére utasíttatnak	87	Furta
Egyházi adókövetelések telekkönyvi biztosítása	92	Gyül
Egyházak az iskolák felszereléséről gondoskodjanak	103	Gyül
" a tanítók javadalmát egyh. törv. szerint állapítsák		Hegy
meg	113	
Egyházak a „Népnevelési Közlöny“-t rendeljék meg	137	Hegy
Egyházkerületi képviselők választása 1912 szept. 1-ig	122	
Egyházközségi közgyűlés szervezése Bojton, Darvason,		Hegy
P.-Toldon	124	
Egyházmegye elnöksége az engedély nélküli kölcsönök		Hegy
ügyében járjon el	107	
Egyházmegyei pénztárak készpénzeinek elhelyezése	164	
" ügyész engedély nélküli kölcsönökről jelentsen	107	Holk
Esperes jelentése a f. évi egyházlátogatásról	84	Idős
" pótló jelentése a f. évi egyházlátogatásról	106	„Dr.
" időszaki jelentése	123	
" a hegyközujlaki adóhátrány ügyben alispánnál		Isko
járjon közbe	95	

	Szám
Élesdi egyház nem kíván az államhoz segélyért fordulni .	109
” ” visszakebelezésre kiadott engedélye jóvá- hagyva	157
Fugyii egyház engedély nélküli kölcsönéről ügyész jelentsen	107
” ” 1908. évi számadása jóváhagyva	130
” ” bérlakásánál az építkezés ezidőszereint nem engedélyezhető	144
Fugyii egyház engedély nélküli építkezése miatt fegy. eljárás ind.	165
Fugyii lelkész elszántott földje ügyében a további eljárásról presbyteriumi végzést hozzon	169
Fugyivásárhelyi egyház engedély nélküli kölcsönéről ügyész jelentsen	107
Fugyivásárhelyi egyház templomépítési szerződésének jóvá- hagyása tud.	123 b)
Fugyivásárhelyi egyház torony szerződése jóváhagyva stb.	158
” ” Ref. segélyegyleti segélyre ajánlva	179
” ” hegyi előkönyörgő segélyre ajánlva	178
Furtai fitanító hanyagságáért figyelmeztetve	101
” lelkész a „Peres” pusztai r. kath. iskolába a vallás- tanításról gondoskodják	105
Furtai ingatlan eladása engedélyezve	159
Gyűlés megnyitása	77
Gyűlés tagjainak számbavétele	78
Hegyközkovácsii egyház bérszerződése pótlásokkal enge- délyeztetik	162
Hegyközkovácsi egyház engedély nélküli kölcsönéről ügyész jelentsen	107
Hegyközüjlaki presbyterium és gondnok az adószedés körül felelősség mellett járjon el	95
Hegyközüjlaki fitanító hanyagságáért figyelmeztetve	101
” leánytanító módosított díjlevele pótlásra vissza- adatik	133
Holkó József lelkész gyűlésről elmaradása igazolva	79
Időszaki tanács megalakítása	186
„Dr. Imre Sándor-alapítvány”-ról az alapító levél tervezet elfogadtatik s a 4000 K közpénztárba utalva	152
Iskolaszékek az egyházkerületi tanterv és könyvek haszná- latáról gondoskodjanak	100

	Szám
Iskolaszékek a beiskoláztatás és mulasztások körüli eljárásra utasíttatnak	117
Kántor Pál az örvéendi tanítószágban megerősíttetik	123 g)
Kis Antal lelkész tanácsbirónak választatik	82
Kis Antal lelkész jegyzői tisztéről lemond, választás elrend.	83
Kisszántói tanító ellen a fegy. eljárás elrend.	102
Kisszántói közbirtokosság a közlegelő telekkönyveztetésére felhivatik	150
Kisjenői egyház 1907. évi számadása jóváhagyatik	130
„ „ 1908. évi számadások megvizsg. Varga G. kiküldetik	131
Kisjenői egyház 800 K kölcsön engedélyezése	145
Kisjenői egyház parókh. könyvtári-díj segélyre nem ajánltatik	185
Konfirmálás csak a tanév végén történjék	91
Konrád G. a bojti egyházba vizsgálatra kiküldetik	111 a)
Könyves Kálmán borsi tanítószágban megerősíttetik	120
„ „ hivatali esküt tesz	121
„ „ állását elfoglalhatja	123 f)
Körlevelek jegyzőkönyveztessenek	90
Közalapi segélyre ajánlás (M.-Kakucs és Pelbárhida)	174 175
Kurovszky Ferenc egyházker. képviselővé választva	122
Leányegyházak és szórványok anyásítása	118
Lelkeszi egyik jegyzőségre a szavazás elrendeltetik	83
Lessi egyház ref. segélyegyleti segélyre ajánltatik	181
Lévai Mihály tanácsbíró egyházker. képviselővé választatik	132
Magyarkakucs közalapi segélyre ajánlva	174
Magyarkakucs ref. segélyegyleti segélyre ajánlva	175
Major Gyula lelkész tanácsbirónak megválasztatik	83
Major Gyula a siteri egyházba vizsgálatra kiküldetik	112
Mezőtelegdi templomjavítás megkezdésére adott esperesi előzetes engedély jóváhagyatik	119
Mezőtelegdi templomjavítás engedélyezve	146
„ egyház fenntartási alapjából 10000 koronát felhasználhat	160
Mezőtelkii lelkészválasztás megerősítve	119
„ 1908. évi számadás jóváhagyva	130
„ lelkészlak építés engedélyezve, ha a terv jóváhagyatik	147 129
Missiói bizottság jelentései	125

Nagyke
 d
 Nagyke
 Nagysz
 „
 „
 fe
 „Népne
 Nyeste
 „
 „
 Nyüvec
 „
 Örvénc
 „
 „
 Paptan
 Pelbárt
 „
 Pesti e
 Posta
 Pósalat
 „
 Presby
 Pusztat
 Pusztat
 „
 „
 Rád L
 n
 Ref. S
 Rendki
 Révi e
 „Révi
 Révi e
 Segéd
 Sipos
 Siteri
 Siteri

	Szám
17	Nagykerekii egyház toronyjavítása és rendkívüli adó engedélyezve 148
23 g)	
82	Nagykerekii egyház ingatlan eladása engedélyezve . . . 161
83	Nagyszántói egyház toronyjavítási számadását terjessze be 103
02	„ „ 1908 évi számadása jóváhagyva . . 130
	„ közbirtokosság a legelő telekkönyvvezésére felhivatik 150
50	
30	„Népnevelési Közlöny“-t az egyházak rendeljék meg . . 138
	Nyeste István a mezőtelkii lelkészségben megerősítetik . 119
31	„ „ állásának elfoglalására engedélyt kap . . 123c)
45	„ „ segédlelkész tartása nem engedélyeztetik . 172
85	Nyüvedei egyház ideiglenes kölcsöne jóváhagyva . . . 123a)
91	„ „ iskolaépítési szerződése tudomásul . . . 149
11 a)	Örvéendi egyház engedély nélküli kölcsönéről ügyész jelentsen 107
20	„ „ tanító választása megerősítetik 123 g)
21	„ „ tanítói díjlevele pótlásra visszaadatik . . 134
23 f)	Paptamásii leánytanítói díjlevél jóváhagyva s felterj. . . 136
90	Pelbárhidai egyház közalapi segélyre ajánlva 173
175	„ „ Ref. Segélyegyleti segélyre ajánlva . . 177
22	Pesti egyházmegye átirata felett napirendre térés . . . 137
18	Posta Lajos tanító eskütétele 120
83	Pósalakai egyház az V—VI. osztályt állítsa fel 99
81	„ „ 1908. évi számadása jóváhagyatik . . . 130
32	Presbyteriumok az egyházi épületeket jó karban tartsák . 98
74	Pusztatoldon egyházközségi közgyűlés szerveztetett . . . 124
75	Pusztajlaki egyház a harangozói lakás ügyében járjon el 96
83	„ „ az V—VI. osztályt állítsa fel 99
12	„ „ Ref. Segélyegyleti segélyre ajánlva . . 176
	Rád László fegy. ügyiratai a máramarosugocsi egyházmegyéhez áttéve 187
19	
46	Ref. Segélyegyleti segélyre folyamodó egyházak ajánlatnak 176 182
	Rendkívüli államsegélyre ajánlott lelkészek 183 185
60	Révi egyházba vizsgálatra Varga G. kiküldetik 111 b)
19	„Révi missziói alap“ alapító levelének elkészítésére haladék 153
30	Révi egyház Ref. Segélyegyleti segélyre ajánltatik . . . 180
	Segédlelkészek bekebelezése 123 h)
129	Sipos János lelkész elmaradása igazoltatik 79
25	Siteri presbyterium a temető tulajdonjogát rendezze . . 97
	Siteri egyházba alapok rendezésére Major Gy. kiküldetik . 112

	Szám
Siteri egyház engedély nélküli kölcsönéről ügyész jelentsen	107
Siteri egyház két évre rendkívüli adót vethet ki	140
Siteri egyház az adót jelenlegi adókulcson vesse ki; esetleges intézkedéssel esperes megbizatik	141
Szabó Kálmán kisszántói tanító ellen fegy. vizsg. rend. .	102
„Szabó Károly-alap“ alapító levelének kiállit. esperes felh.	151
Szavazatbontó bizottság jelentése	82
Dr. Szegedy Lajos egyházk. pótképv. választatott . . .	122
Szórványok anyásítása	118
Tanítótestület kérvénye díjlevél alapján való kifizetés iránt	139
Tanítótestület 1908—1909. évi pénztári számadása jóváhagyva, jövőre polgári év szerint vezesse a számadást	132
Tariska Sándor kölctei lelkész fegyelmi ügye	188
Távolmaradásukat nem igazolt gyűlési tagok felhívása . .	80
Telegdy József napirend előtt felszólalása	81
Dr. Thury Kálmán ügyész a csatári, fugyii, fugyivásárhelyi, hegyközkovácsii, örvéndi és siteri engedély nélküli kölcsönök tárgyában véleményt adjon	107
Zsákai ideiglenes kölcsön jóváhagyva	123 a)
Varga Gedeon a révi egyházba vizsgálatra kiküldve . .	111 b)
Varga Gedeon a kisjenői egyházba vizsgálatra kiküldve .	131
Varga Gedeon rendkívüli áll. segélyre ajánlva	183
Váncsodi presbyterium a vasárnap d. u. istentiszt. intézked.	85
„ „ határozata felebb. folytán jóváhagyva .	163
„ „ 39/909. sz. hat. felebb. folytán megsem.	166
„ „ 40/909. sz. hat. felebb. folytán „	168

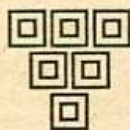
ESPERESI JELENTÉS

A BIHARI REF. EGYHÁZMEGYE

1908. ÉVI

VALLÁSERKÖLCSI ÉS

ANYAGI ÁLLAPOTÁRÓL

NAGYVÁRAD

LASZKY ÁRMIN KÖNYVNYOMDÁJA

1909

Melléklet aszámhoz.

Nagytiszteletű s tekintetes egyházmegyei közgyűlés!

Egyházmegyénk 1908. évi szellemi és anyagi állapotáról szóló jelentésemet részint közvetlen személyes tapasztalat, részint a f. év május és június havában teljesített egyházlátogatás alkalmával fölvelt jegyzőkönyvek, részint pedig a vizsgálatban részt vett küldöttségek, amelyeknek tagjai voltak: Szemes László, Lévai Mihály tanácsbírák, Kiss Antal egyházmegyei jegyző, Konrád Géza közig. pénztárnok és Major Gyula lelkész, jelentései alapján a következőkben van szerencsém tisztelettel megtenni.

I. *Vallás-erkölcsi állapot.* Az emberiség életében sohasem volt korszak, hol a ragyogó fény mellett a sötét árny egy-egy foltja feltalálható ne lett volna. A magas erények és visszataszító bűnök mindenkor együttörvénylettek az élet sodró forgatagában. Korunk sivár és destruktív szelleme talán jobban kiélezi az ellentéteket s romboló lehellelte észrevehetőbb nyomot hagy egyeseken úgy, mint a közületeken, még ha egyháziak is azok: de nagy igaztalanság lenne e tünetekből olyan nagyfoku vallás-erkölcsi decadentiát állapítani meg, amelynek nyomában már a teljes elzüllöttség jár.

Abban a tapasztalati tényben, hogy népünk, főképen kálvinista hittestvéreink alapjellemvonása ősi karakterében még mindig megmaradt, a jövőre nézve elég megnyugtató rejlik. Ha a XX. század eszmei áramlatai, a mindnyájunk vállaira sulyosan nehezedő létküzdelem közepette itt-ott találkozunk is bizonyos hitbeli közönnyel, az

egyházias érzéknek elszintelenedésével, mindez nem lehet elég indok a desperált hangulatra. Meggondolván, hogy lágymelegek, önző lelkek, sőt bűnös szivek mindig voltak és lesznek.

A közelmulthoz viszonyítva, valláserkölcsei tekintetben feltűnőbb hanyatlás, visszaesés nem konstatálható egyházmegyénk területén. Vasár- és ünnepnapokon 24 egyházban igen szép, 18-ban közép számmal látogatják hiveink a templomot, ahol délelőtt mindenütt egyházi beszéd, délután pedig 26 egyházban kátémagyarázás, 6-ban káté- és bibliamagyarázás váltogatva, 1-ben bibliamagyarázás, 2-ben a hivek számarányához képest imádság vagy beszéd, 3-ban csak imádság tartatik. Harangoztatnak ugyan, de a hivek csekély száma miatt Lessen és Pósalakán, vagy a részvétlenség miatt Váncsodon isteni tisztelet nem tartható.

A hétköznapi isteni tiszteletek rendszeresen gyakorlatban vannak 28 egyházban, a helyi viszonyokhoz képest csak bizonyos napokon 2 egyházban, kizárólag bűnbánati hetekben 10 egyházban. Nem tartatik a gyülekezet csekély népessége folytán Lessen és Nyüveden.

A hétköznapi bibliaimagyarázatot Fugyi, Less, Pósalaka és Rév kivételével minden gyülekezetben megtaláljuk és pedig az adventi hetekben 34, adventi és bőjti hetekben 1, az egész téli időszak alatt, vagyis november-től áprilisig 3 egyházban.

A belmisszió tekintetében, a vallásos élet fokozására alig történik azonban valami intézkedés gyülekezeteinkben, mivel ennek nagy horderejét és gyakorlati fontosságát vagy egyáltalában nem tudjuk megérteni, vagy egyházaink életét nem találjuk alkalmasnak a belmissziói tevékenységre. E nemü összes munkásságunk több-kevesebb számban vallásos irányu lapok járatásában merül ki. Biharpüspöki és Nagyvárad kivételével vallásos felolvasások nem tar-

tatnak, jótékony egyletek nincsenek, sőt egyházi énekkar is alig található.

Növendékeink konfirmáció oktatását 25 egyházban a lelkészek, 17-ben pedig a lelkészek utmutatása és irányítása mellett a tanítók végézik. A konfirmálás régibb keletű egyházmegyei határozatunk értelmében 26 egyházban a tanév végén, 15-ben pünkösöd körül, Pósalakán husvétkor történik.

Urvacsorával élők száma bőjtben 3905, husvétkor 6296, pünkösdkor 6132, újkenyérkor 3967, újborkor 3873, karácsonykor 7184, összesen 31357. Kevesebb, mint az előző évben. A gyülekezet számához viszonyítva, különösen Csökmön járulnak kevesen az Urvacsorához. Betegeknek az Urvacsorát 17 egyházban csak rendes Urvacsoraszertartás napján, 25 egyházban pedig bármikor is kiszolgáltatják.

Szektáriusok 25 egyházban találhatók. Nazarénus: fi 30, nő 37, összesen 67. Baptista fi 78, nő 106, együtt 184. Felekezeten kívül álló fi 105, nő 114, összesen 219. A nagyváradai egyház a szektáriusokat számszerűleg kimutatni nem tudja.

Az egyházi szertartások mellőzése 12 egyházban fordult elő. Nem kereszteltetett meg fi 8, nő 2, összesen 10. Egyházi áldást nem kért 37 pár (Csökmön 14, Zsákán 7). Szertartás nélkül temettetett el fi 2, nő 1, összesen 3.

Átlépett egyházunkba fi 9, nő 10, összesen 19. Kilépett tőlünk fi 18, nő 16, összesen 34. Felekezeten kívüli lett fi 3, nő 9, összesen 12.

Vadházasságban él 290 egyén. Nagyvárad számszerű kimutatást itt sem ad. A gyülekezeti lélekszámhoz viszonyítva nagyobb számban vannak ilyenek Bihar (14), Biharpüspöki (18), Less (7), Mezőtelegd (16), Pusztajlak (8), Siter (18), Zsáka (18), Váncsod (16) egyházakban. Lelkeszi békeltetésre 10 pár visszás házas jelentkezett.

kod
vagy
tan
zatt
azér
mer
cim

135

volt

25

egy

Rác

4 k

59

Més

Tik

ken

Pir

2 k

Laj

Bo

Öss

Má

Imr

Sár

4 k

Laj

A gyülekezeti szegényekről 30 egyházban gondoskodnak és pedig a jelentkező szükséghez képest termény vagy készpénz segélynyújtással, szegényebb szülőknél tandijelengedéssel, gyermekeknek tankönyvekkel és ruházattal ellátással. Nincsen gondoskodás 12 egyházban részint azért, mert segélyt igénylő szegény nem jelentkezik, részint mert a segélyezést a polgári község teljesíti. Segélyezés címén kiadatott 1416 kor. 19 fill.

Az egyház és iskola javára az 1908. év folyamán 13578 kor. 88 fillérben történt adakozás.

Az adakozások az egyes egyházakban következők voltak:

1. *Artánd*: Iskolai célra báli mulatság jövedelme 25·74 kor., Tolvaj Sándorné Szendrei Juliánna az urasztalra egy selyem terítőt 16 kor. értékben. Egyházfentartási alapra: Rácz Mihály emlékére 4 kor., Vas Zsuzsánna emlékére 4 korona, Oláh Erzsébet emlékére 10 korona. Összesen 59·74 kor.

2. *Berettyószentmárton*: Urasztalra Dancsházi Lajos, Mészáros Márton, Törcsök József, Dancsházi Gyula, Tikász Mihály kenyeret 2—2 kor., ifj. Dancsházi József kenyeret és bort 4 kor. értékben. Orgona alapra: Vitális Piroska és Róza 1—1 kor. Egyházi célra: Szilágyi Lászlóné 2 kor. 80 fillért. Összesen 19·20 kor.

3. *Bihar*: Urvacsorához kenyeret adtak: id. Szabó Lajos, Szappanos Lajos, Szilágyi István, Dobrai Lajos, Borsos Mihály, K. Szabó István 8—8 korona értékben. Összesen 48 kor.

4. *Biharpüspöki*: Egyháznak hagyományoztak Jakab Mártonné 200 kor., Nagy Sándorné 200 kor., Szabó Imréné 100 kor. Összesen 500 kor.

5. *Bors*: Egyházi célra hagyományoztak: özv. Fodor Sándorné 5 kor., özv. Bagoly Istvánné 4 kor., Darai István 4 kor., Király István 6 kor., Szabó Lajos 4 kor., Bodó Lajos 10 kor., özv. Szentmiklósi Jánosné 4 kor., özv.

Könyves Lajosné 4 kor., özv. Nagy Ferencné 2 kor., B. Varga Lajos 10 kor., özv. Lajos Józsefné 6 kor., Bajusz András 5 kor., Bors község géprészlete 758 kor. 45 fill. Urasztalra Telegdi Károly, Katz Simon, Kiss Péter, Bereczki Gyula bort 16 kor. értékben. Urasztalra egy himzett terítőt Kovács Andrásné, Dömök Kornélia 10 kor. értékben. Összesen 843.45 kor.

6. *Bojt*: Urasztalra kenyeret és bort adtak: id. Varga Károlyné, Buthy P. Lajos, Lakatos Ferenc, ifj. Lakatos Lajos, Barcsa Lajos, Erdei Lajos. Adomány összege 30 kor.

7. *Csatár*: Urasztalra kenyeret ajándékoztak: Hari Istvánné, Jakab Józsefné, K. Szabó Sándorné; bort: Német Péter, Koma Lajos, Kathó Ferenc, Szücs László. Közszükségleti célra: Jakab Józsefné 2 kor., Német Péterné 4 kor., özv. Somogyi Sándorné 4 kor., Nórápi Jánosné 2 kor., özv. D. Papp Lajosné 2 kor., id. Szilágyi Sándor 5 kor., id. Szabó Istvánné 2 kor., Puszoki Károlyné 2 kor., Koma Lajosné 5 kor., Vékony Lajosné 2 kor., Nórápi Istvánné 2 kor., Szücs László 25 kor. Alapítványra: Szücs László 25 kor. Ifj. Paluska József a templomba padokat készített 32.40 kor. értékben. Összesen 137 kor. 60 fill.

8. *Csökmő*: Urasztalára adakoztak kenyeret: H. Jenei Józsefné, Szabó Bertalanné, Nagy Dánielné 12 kor., bort: Bérczi Pál 7.60 kor. értékben. Konfirmándusoknak emlékfüzetet Szabó Bertalan 2 kor. értékben. Szegények részére: Fejér József 1 kor., Nagy Dániel 8 kor., id. Zs. Szabó János 3 kor., Szabó Bertalan 10 kor., Máté János 1 kor., Péchy József 2 kor., Gyány Ferencné 10 kor., Csirkői uradalom 30 kor.; természetben adakoztak: Sz. Kis Imre, id. Nagy D. Józsefné, özv. Nagy D. Károly 70 kor. 60 fill. értékben. Egyházfentartási alapra: Mezei Sándor végrendeletileg 100 kor. Összesen 192 kor. 20 fill.

9. *Darvas*: Orgonaalapra: id. Olasz Lajos 10 kor.

10. *Élesd*: Egyházi célra: Tolnai B.-né 20 kor., Pusztai S.-né 20 kor., Makai K.-né 50 kor., Balog Jánosné

10
kor.
érté

Kár
Erde
5 k

ben
T. S
alapr
végr
Fere
házi
beli
sely
egy
egy
egy
ten

Laj
10
Orl
Má
kor
Ist
Po
asz
83:

be
All
kor

10 kor., Balogh Antalné 4 kor. Felülfizetésekből: 320 kor. 68 fill. Urvacsorához többen kenyeret és bort 40 kor. értékben. Összesen 464 kor. 68 fill.

11. *Fugyi*: Urasztalára kenyeret és bort adott: Kovács Károly 5 kor., Vári Gáspár 5 kor., Hevesi Gáspár 5 kor., Erdődi András 2 kor., Székely Gáspár 5 kor., Vári Gáspár 5 kor. értékben. Összesen 27 kor.

12. *Fugyivásárhely*: Urasztalra kenyeret és bort többen adakoztak, ugyanezen célra Ritók Károlyné 1 kor., T. Szabó Lajosné 1 kor., Lőrincz Józsefné 2 kor. Szegényalpnak és egyházi szükségletre: néh. id. Hőzső János végrendeletileg 20—20 kor. Templomépítésre: Kerékgyártó Ferenc 40 kor. Harangra: Bélfenyéri János 10 kor. Egyházi célra bérjövodelem 200 kor. 72 fill. A hegyközségbeliek közül az imaházhoz Szabó Mihály és neje fehér selyem urasztali terítőt 48 kor., Vékony József és neje egy urasztali ezüst serleg 36 kor. Szilágyi Ferenc és neje egy színes urasztali terítőt 8 kor., Széplaki Mihály és neje egy urasztali kenyérosztó tálcát 8 kor., Diós Sándor egy templomi perselyt 2 kor. értékben. Összesen 277·10 kor.

13. *Furta*: Egyházi célra: Csapó Ferenc 4 kor., Gál Lajosné 5 kor., G. Veres József 100 kor., Juhász Erzsébet 10 kor., B. Juhász Miklós 50 kor., Szabó Sára 2 kor., Orbán Imre 5 kor., Kovács Ferencné 2 kor., Kulcsár Mária 4 kor., Juhász Erzsébet 2 kor., Gellén Sámuel 4 kor., Erőss Imre 4 kor., N. Juhász Sára 2 kor., Vincze István 10 kor. Molnár Mihály 25 kor., Juhász Zoltán 5 kor., Pozsár Bálint egy lakóház felét 550 kor. értékben. Urasztalra többen adakoztak 50 kor. értékben. Összesen 833 korona.

14. *Hegyközkovácsi*: Urasztalra kenyeret és bort többen 30 kor. értékben. Tankönyvekre: özv. Zathureczky Albertné 25 kor. Önfentartási alapra: Konta Sándor 1·50 kor., N. Tar Sándor 1·20 kor. Összesen 57 kor. 70 fill.

15. *Hegyközpályi*: Adósság törlesztésre a községtől

264 kor. Orgonalapra két bál jövedelme 128 kor., özv. Nagy Ferencné 10 kor. Közsükségletre báljövedelem 90 kor. Urasztalra kenyeret és bort többen 24 kor. értékben. Templomban a lelkészi székre özv. Balga Mihályné egy diszes terítőt ajándékozott 60 kor. értékben. Összesen 577 korona.

16. *Hegyközszáldobágy*: Urasztalra: Szalai Lajos és neje kenyeret és bort 7·10 kor., özv. Sós Lajosné kenyeret 4 kor., Fábri Károly bort 4 kor., Szebeni Gyula kenyeret 7 kor., Egyedi József és Csuraki Károly kenyeret és bort 7 kor., Szebeni Dániel kenyeret, Lakatos J. bort 7 kor., Lakatos József és neje kenyeret és bort 7 korona értékben. Községtől különböző egyházi célra 79 korona. Összesen 118 kor. 10 fill.

17. *Hegyközüjlak*: Urasztalra kenyeret és bort ajándékoztak: Bodó Mihályné, Biró László és neje, Somogyi József és neje, Petri Imre és neje, Böszörményi István, Petri Sándor 40·32 kor. értékben. Egyházi célra: Szabó Benjámín 2 kor. Összesen 42 kor. 32 fill.

18. *Kismarja*: Egyházi célra fogyasztási szövetkezet 500 kor. Összesen 500 kor.

19. *Kisszántó*: Urasztalra kenyeret többen 12 kor. értékben. Egyházi célra: néh. Rác István 4 kor., néh. Bereczki Józsefné 5 kor., néh. Molnár Istvánné 10 kor. Összesen 31 kor.

20. *Kisjenő*: Urasztalra kenyeret és bort adtak: Erdei Erzsébet, Fekete Imréné, Sós Juliánna, Pap Sándorné, Lőkös Eszter, Gáti Jánosné 6 kor. 66 fill. Ifju Köteles Lajos szószék fölé koronát készíttetett 60 kor. értékben. Összesen 66 kor. 66 fill.

21. *Less*: Egyház közsükségletére: Mester Atilla 10 kor., Nagy József 1 kor. 10 fill. Govrik Kálmán 50 kor., Mester Atilláné 10 kor., Finta János 3 kor., Bottyán Bálint 3 kor., N. N. 5 kor., Cs. Nagy Lajos 2 kor.,

Pop
adta

bort
42

Mih
resz
köz
Lak
Sza
Bal
felr
4 k
rés
241

50
200

40
szé
Kov
ren
Öss

bor
ház
Fer

cél
özv
218

Popovits János 2 kor. Urasztalra többen kenyeret és bort adtak 12 kor. értékben. Összesen 98 kor.

22. *Magyarkakucs*: Urasztalra többen kenyeret és bort adtak 12 kor. értékben. Egyházi célra báljövedelem 42 kor. Összesen 54 kor.

23. *Mezőkeresztes*: Urasztalra N. N. 12 kor., Varga Mihály 6, Halász Kálmán 10·24, Fütös Mihály 6, Kereszturi Lajos 16·24, Ertsey Dezsőné 16·24 kor. Egyház közszükségleteire: Fekete Imre 6 kor., Kis Józsefné 10, Lakatos Lajos 6, F. Nagy Eszter 4, Vékony József 4, Szabó Márton 10, Venyige István 6, Góz Józsefné 5, Balog József 6, Antal Sára 4 kor. Szegény gyermekek felruházási alapjára: Takarékpénztár 20, Begányi Sára 4 kor. Orgona alapra: Lakatos Mihály 20 kor. Iskola részére: Kiss Antal 20, Székely József 50 kor. Összesen 241·72 kor.

24. *Mezőtelegd*: Urasztalra többen kenyeret és bort 50 kor. értékben. Egyházi célra: néh. Pataki Mihályné 200, báljövedelem 158 kor. Összesen 408 kor.

25. *Mezőtelki*: adományozás nem volt.

26. *Nagykerek*i: Urasztalra többen kenyeret és bort 40 kor. értékben. Egyházi célra: templomban a papi székre terített ajándékozott Cseke István 20 kor. értékben, Kovács Antal örökösei 10, Görgös Ferenc 20, Tóth Ferencné 5, Kis József és neje 60, hitelszövetkezet 18 kor. Összesen 173 kor.

27. *Nagyszántó*: Urasztalra Oláh Ferenc kenyeret és bort 4·40, Veres Józsefné kenyeret 2 kor. értékben. Egyházi célra Kerajos János 10, Szathmáry László 18, Csurok Ferenc 10 kor. Összesen 44·40 kor.

28. *Nagyvárad*: Urasztalra többen 306 kor. Egyházi célra többen 106, özv. Werner Andrásné hagyatéka 800, özv. Kenéz Miklósné hagyatéka 979 kor. Összesen 2181 kor.

29. *Nyüved*: Iskolai célra báljövedelem 119 kor.

30. *Örvénd*: adományozás nem volt.

31. *Paptamási*: Urasztalra többen kenyeret és bort 40 kor. értékben. T. Szücs Ferenc egy 611 kilogrammos harangot készíttetett 2500 korona értékben. Egyháztagek harangállványra többen 408 kor., Thury Ferenc harangöntő adományozott 300, Szücs Zsuzsánna szószékterítőt 100 kor. értékben. Összesen 3340 kor.

32. *Pelbárhida*: Urasztalra ajándékoztak kenyeret Máthé Sándor, Kiss Bálint, Szabó Mihály, ifj. Csomós József, özv. Berenki Mihály, ifj. Dézsi Sándor 9·60 kor. értékben, bort özv. Berenki Mihályné és Szabó Mihály 3·60 kor. értékben. Összesen 13·20 kor.

33. *Pósalaka*: adakozás nem történt.

34. *Pusztatold*: adakozás nem volt.

35. *Pusztajlak*: Urvacsorához kenyeret és bort többen 11·20 kor. értékben. Egyházi célra: Adler Jakab izr. 10, Szilágyi Gáspár 3, községi intézetek 106·12 kor. Összesen 130·32 kor.

36. *Rév*: Urasztalra Szegedi Istvánné, Juhász János, Hollósy Gyula, özv. G. Géczi Mihályné, G. Géczi János kenyeret és bort adtak 18 kor. értékben. Összesen 18 kor.

37. *Siter*: Urasztalra kenyeret és bort adtak Kovács Józsefné, N. Mihály, B. Szabó Lajosné, Mikó Lajos, Szél Lidia, Lakatos Imre, Mikó Juliánna, Farkas Juliánna, Budai Rebeka, Kállai Lajosné, Kiss János 24 korona értékben. Egyházi célra: Török Lidia 8, Pünkösdi királynék 4, Szabó János 2, Nádudvari Ferenc 2, Mikó János 1, Fakó István 5, Molnár István 10, Cs. Kovács Zsuzsánna 6 kor. Összesen 62 kor.

38. *Szalárd*: Urasztalra kenyeret és bort Veres István, Nagy József, Király Zsigmond, Surányi Lajos, dr. Horváth Gyula, Szabó Lajos 26 korona értékben. Orgona alapra: Szilágyi Lajos 9 kor. Összesen 35 kor.

39. *Szentjános*: Urasztalra Szilágyi Imre 3, Szemes László 5, Tényi Gyula 4 kor.; község az egyház szükségletére

232·30

Összesen

4

értékben

Imrén

építés

István

118,

30 ko

4

20 ko

4

Ujhely

Sándor

12 ko

nevelé

Imre

Bálint

társas

A

cimek

nagy

II

egyhá

seinek

feleke

vezéri

állásu

A

Külön

ban v

lapján

A

könyv

ket sz

232·30, urbéresek kántor buzaváltság fejében 200 korona. Összesen 444·30 kor.

40. *Zsáka*: Urasztalra többen kenyeret és bort 30 kor. értékben. Egyházi célra: egyházfentartási alapra K. Szabó Imréné 10, Eröss Mihály furtai lakos 33·34 kor. Iskola-építésre: fuvar helyett készpénzt Mezey Ignác 40, Mezey István 20, Jankó Gyula 6 kor., tényleges fuvarban többen 118, építési anyagot Zóbel Adolf és Vajda testvérek 30 kor. értékben. Összesen 287·34 kor.

41. *Jákóhodos*: Urasztalra többen kenyeret és bort 20 kor. értékben. Összesen 20 kor.

42. *Váncsod*: Urasztalra kenyeret T. Nagy Márton, Ujhelyi Eszter, ifj. Dobos István, Erös Károly, Fonyád Sándor 8 kor., bort Eröss Károly, Bethlendy Sándor 12 kor. értékben. Egyházi célra: polgári község népnevelési segélye 390 kor.; egyházfentartási alapra K. Tóth Imre 60 kor.; orgonaalapra Hiripi László 9·50, id. Kiss Bálint 10, Csordás Imre 5, Gombos Márton 5, vadász-társaság 6 kor. Összesen 507·10 kor.

Az egyházmegye egyházai jótékony célokra különböző címek alatt 1184·67 koronát ajándékoztak, még pedig nagyobb részben építkező szegény egyházaknak.

II. *Anyagi élet és igazgatás*. A presbytérium minden egyházközségben törényszerűen van megalkotva s gyűléseinek jegyzőkönyveit 8 egyházban a lelkész, 32-ben felekezeti vagy állami tanító, aki egyszersmind az énekvezéri tisztet is teljesíti, 2-ben pedig más társadalmi állásu egyén vezeti.

Az anyakönyvek mindenütt rendesen vezettetnek. Külön át- és kitérésí anyakönyv azonban csak 9 egyházban van meg, a többi helyen egyik vagy másik anyakönyv lapján tartják nyilván az át- és kitérőket.

Az egyházmegyei, egyházkerületi és konventi jegyzőkönyveket levéltárilag kezelik mindenütt. A körrendeleteket szabályszerűen jegyzőkönyvezi 37 egyház, ellenben

5 összegyűjti az ujabban minden lelkeszi hivatalhoz külön-külön megküldött sokszorosítási körlevelet.

A vagyonleltár és rovatos kimutatás mind a 42 egyházban megvan és a változások átvezetettek.

Lelkeszi napló 41, iktató 35, postakönyv minden lelkeszi hivatalban található. Iktató hiányzik 7, napló 1 lelkeszi hivatalban.

Az egyház ingatlanai 36 egyházban telekkönyvileg rendben vannak. Berettyószentmártonban a leányiskola új telkének, Kísszántón a lelkesz és tanítói lucernásnak, Nagyszántón a belhivatalnokok legelőilletményének telekkönyvvezési ügyefolyamatban van. Pusztajlakon a harangozói lak, Siteren a temetők, Váncsodon a belhivatalnokok legelőilletősége tisztázásra vár.

Az 1908. évi számadás eredménye készpénzben: Bevétel 263,538·31, kiadás 245,435·44, tulkiadás 43·95, maradvány 18,146·82, követelés 38,634·14 kor.

A múlt évi pénztári készlet alkalmából az egyházak által kezelt alapítványok és tőkék összege 408,196·34 kor., amely a célnak megfelelőleg használtatik fel.

Az egyházak jövedelmei, kamatok, haszonbérek és egyházi adó pontosan csak 10 egyházközségben folynak be. Hátrálékban azonban a haszonbéri összegek és kamatok csak egy pár helyen, míg az egyházi adó 32 egyházban marad. A kinlevőségek beszédésére nézve a törvényszerű intézkedések megtételére ugyan, de a közigazgatási végrehajtás egyfelől igen lassan, másfelől kevés eredménnyel jár, a gyülekezetek anyagi érdekeinek nagy kárára.

Egyházközségeink adóssága a múlt évi december hó 31-én 227,580·60 koronát tett ki, amely összegben a tőkesegélyek egész összegekben szerepelnek. Amennyiben több törlesztéses kölcsön foglaltatik a kitüntetett adósság összegében: a törlesztési módok, ugyancsak az évi kamatok és az egyes egyházak adósságtételeinél igen

termé
száza
váltal

ben
Csata
48 k
szese
30·56
össze

adót
belhi
talok

28 e
hátra
kor.,
liter
tanító
ben
szán
tanító
mási
108·
l. bu

31,
lak j
házba
tand
képe
tak),
javító

természetesen nagyon változók. A tőkesegély egy és fél százalékát figyelmen kívül hagyva, a százalék 5—10 között váltakozik.

Az állami adó és illetékek 34 egyházban kellő időben kifizetést nyertek. Hátralékot mutatott ki időben: Csatár 602·35 kor., Fugyi 104·96 kor., Hegyközszáldobágy 48 kor., Nagykeréki 113 kor. Pelbárhida 6·18 kor., összesen 874·25 kor. Illetékekben: Bihar 93 kor., Csatár 30·56 kor., Hegyközüjlak 834 kor., Kisjenő 15·32 kor., összesen 872·88 kor. Együtt 1747·33 kor.

A belhivatalnokok használatában levő föld után az adót az egyház pénztára fizeti 31 egyházban. Magok a belhivatalnokok fizetését 2 egyházba. Egyház és belhivatalok közösen fizetik 9 egyházban.

A belhivatalnokok az 1908. évről kifizetve lettek 28 egyházban. Nem nyertek kielégítést Csatárba, hol a hátralék 216·57 kor. Fugyiban hátralékban maradt 54 kor., Hegyközpályiban lelkésznek 331 kor., tanítónak 905 liter buza, Hegyközszáldobágyon lelkésznek 140·85 kor., tanítónak 180 kor., Hegyközüjlakon 971·45 kor., Kisjenőben 115·65 kor., 11 köböl buza és 2 véka tengeri. Nagyszántón lelkésznek 204·56 kor. Nyüveden lelkésznek és tanítónak 250 kor. Örvénden tanítónak 25 kor. Paptamásiban tanítóknak 200 kor. Pelbárhidán lelkésznek 108·95 kor., Pusztaujlakon lelkésznek és tanítónak 608 l. buza. Siteren 840 kor. Jákóhodoson 120 kor.

Az egyházi épületek közül a templom jó karban van 31, türhető 1, javítandó 8, rossz 2 egyházban; a lelkészlak jókarban van 25, türhető 5, javítandó 9, rossz 3 egyházban; az iskolák jókarban vannak 18, türhető 4, javítandók 4, rosszak 4 egyházban, (az egyházak tulajdonát képező közs. és állami épületek figyelmen kívül hagyatnak), melléképületek jókarban vannak 22, türhető 4, javítandók 8, rosszak 8 egyházban.

Az összes egyházi épületek Nagyvárad kivételével

mind a Fonciére Pesti intézetnél vannak biztosítva. A tűzbiztosítási összeg, ide számítva Nagyvárad 90,368 kor.-ját is, — 608,133 kor. 23 fillért tesz ki. A f. évi díjjal hátrányban van Csökmő (63·86 kor.) és Pelbárhida (16·84 kor.) Összesen 80·70 kor.

Új építkezések voltak: Csökmön ürszékek az iskolához 1000 kor., Darvason ürszék és kerítés az iskolánál 600 kor., Lessen melléképület 622·33 kor., Mezőkeresztesen melléképületek 8300 kor., Pusztatoldon melléképület a tanítói lakon 169,60 kor., Zsákán a harmadik új iskola 14,942·15 kor. s Váncsodon 169·50 kor. Összesen 25.803 kor. 58 fillér.

Az épületek jókarban tartására 18,677·17 korona fordítottatott.

III. *Népiskolai adatok.* A 6—12 éves korig tanköteles volt egyházmegyénk területén fi 3651, nő 3643, összesen 7294, a népességnek 11·53%-a, mely a múlt évinél 0·23%-al több. A mindennapi iskolába járt fi 3443, nő 3418, összesen 6861, mely a tanköteleseknek 84·06 %-át teszi ki; kevesebb az előző évinél 1·44%-al. Az iskolát a tanköteles kor előtt elhagyta fi 71, nő 56, összesen 127, vagyis a tanköteleseknek 1·74%-a, mely az előbbi évihez képest 0 14% javulást mutat. Iskolázatlan fi 137, nő 169, összesen 306, a tanköteleseknek 4·19%-a, mely az előző évinél 1·43%-al mutatja rosszabbnak a helyzetet. Ilyen iskolázatlanok a gyülekezet népességéhez viszonyítva nagyobb számmal vannak Biharon 29, Bojton 13, Fugyivásárhelyen 19, Furtán 13, Hegyközüjlakon 14, Mezőkeresztesen 32, Mezőtelegden 46, Pusztatoldon 9, Réven 26, Szalárdon 44, Jákóhodoson 9, Váncsodon 56.

12—15 éves korig tanköteles volt fi 1923, nő 1326, összesen 3249. Iskolába járt fi 1778, nő 1166, összesen 2951. Ezen tankötelesek iskoláztatása körül feltünőbb mulasztások látszanak Biharon, ahol nem járt iskolába 111 közül 53, Hegyközüjlakon, ahol 47 iskolakötelesből

csak 21 járt, 26 iskolázatlan maradt. Magyarkakucson, hol egy tanköteles gyermek se járt iskolába. Réven, hol 23 növendékből 18 iskolázatlan.

Egyházmegyénk területén a nagyvárad református tanítónőképző gyakorló iskolájával együtt felekezeti iskolánk van 31 egyházközségben. Községi és állami iskola van 12 gyülekezetünkben. A felekezeti iskola fiuknál és leányoknál I—VI. osztályu 15 egyházban, 43 tanteremmel és 43 tanítóval, vegyes I—VI. osztályu 11 egyházban 12 tanteremmel és 12 tanítóval, vegyes I—V. osztályu (B.-Szt.-Márton, Pósalaka, Pusztajlak) 3 tanteremmel és 3 tanítóval. Községi, állami és felekezeti gyakorló iskola van Nagyváradon és pedig vegyes I—IV. oszt. 1 tanteremmel és 1 tanítóval. Tisztán községi iskola van Jákóhodoson, állami iskola kizárólag 11 egyház területén.

Konfirmáltak: fi 460, nő 468, összesen 928; vagyis a népességnek 1·48%-a, kevesebb a múlt évinél 0·05%-al.

Az egyházkerületi tantervet, ideértve nem felekezeti iskoláinkban a vallástanítást is, 34 egyházban kifogástalanul megtartják. Nem tartatott be Darvason, Csatáron a leányiskolában, Furtán, Hegyközszáldobágyon, Hegyközujlakon, Kísszántón, Pusztatoldon és Váncsodon a nagy fi- és vegyes iskolákban. 41 egyházban az iskolákban az egyházkerület kiadványai használatnak, Furtán azonban csak részben történik ez:

A tanítás eredménye felekezeti iskoláinkban a következő: jeles 7, jó 17, elégséges 24, alig elégséges 4 (csatári leány, hegyközujlaki fiu, furtai fiu, váncsodi vegyes), elégtelen 3 (borsi leány, hegyközszáldobágyi vegyes, kísszántói vegyes). Nem vizsgálattott meg a mezőkeresztesi 4 iskola, mert járvány miatt zárva volt. A vallástanítás a községi és állami iskolában, Rév kivételével, a követelményeknek mindenütt megfelelt.

Az iskola felszerelése tanszerek tekintetében hiánytalan 3 tanteremben, a többiben hiányos. A tantermek

közül 14 az egészségügyi követelményeknek megfelel, a többi egy vagy más szempontból kifogás alá esik.

A más felekezetű iskolába járó növendékek közül nem részesült vallásoktatásban Berettyószentmártonban egy gyermek a szüle magatartása miatt és nem tartatott vallástanítás a Furtához tartozó Peres-pusztán a kath. felekezeti iskolában.

Az egyházmegye területén működő 59 tanító közül mindegyiknek meg volt oklevele. Rendes tanítói minőségben szolgált 50 fi és 8 nőtanító; ideiglenes volt 1.

IV. *Népmozgalmi adatok.* Született, illetve megkereszteltetett törvényes fi 1018, nő 1023, összesen 2041
törvénytelen fi 131, nő 118, összesen 249

együtt fi 1149, nő 1141, összesen 2290

A szülöttek száma a népességnek 3·61%-át teszi; több az előző évinél 0·39%-al. A törvénytelen szülöttek a törvényes szülötteknek 10·87%-át képezik, mely a múlt évihez képest 3·69%-al javulást mutat. Törvénytelen születés nem volt Ártádon, Élesden, Fugyiban, Kisszántón, Nyüveden, Pusztatoldon.

Meghalt fi 780, nő 752, összesen 1532. A népességnek 2·42%-a; kevesebb ez előző évinél 0·22%-al.

Házasságra lépett: tiszta pár 369, vegzes pár 97, összesen 466. A népességnek 0·73%-a; kevesebb mint az előző évben 0·24%-al. A vegzes házasságot kötöttek közül reverzálist adott javunkra 21, kárunkra 25, (Nagyváradon 24.)

Az egyházmegye népessége 1908 december 31-én az anyaegyházban fi 30504, nő 30448, összesen 60952. A szórványokban fi 1272, nő 1123, összesen 2395. Együtt fi 31,776, nő 31,571, összesen 63,347.

Kiváló tisztelettel vagyok

Nagyváradon, 1909 augusztus 30.

alázatos szolgája **Sulyok István,**
esperes.

